Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрин 21-һээ гарана | № 171 (14282) | 1976 оной июлиин 21, среда | Сэн 2 мүнгэн

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ — БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, продукциин шанар һайжаруулхаар тодорхойлогдоһон арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй сабшалангай ургаса хуряаха харюусалгата хүдэлмэри республика доторнай хэа хаа эхилбэ. Нийтынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ, набшаһата тэжээл, ногооной гурил бэлэдхэжэ, шэмэтэ сенаж даража абахын тула ажахынуудай луговодууд, ЛМО-гой механизаторнууд даалгагдаһан сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр оруулаад, хоёр-гурба дахин уһалһаниинь хабарһаа һая болотор үргэлжэлһэн ган гасуурта даагдангүй, ногоониинь шала үндэрөөр, үдхэнөөршье ургаа.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ богони болзорто үнгэргэхэ шиидхэтэй Түнхэнэй аймагай Туранай, Зэдын аймагай Торнин, Баргажанай аймагай Бодонгой, Баргажанай совхозууд энэ хүдэлмэридэ хабадуулагдаха машина, техникэе эртээнһээ заһабарилжа, хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдээ түхэ бэлдээд, үбһэ хуряалгаа хамагһаа урид эхилжэ, мүнөө түрүүшын томо һүрингүүдые жэрылгэһэниинь мэдээлтэй. Эдэ ажахынууд үбһэшэдэй звено, бригадануудые эмхидхэхэдээ хэхэ ажалыень урид зохёон тодорхойлһон байха юм. Тиимэһээ үбһэшэд абаһаар шанай үертэ абтаха доро газарай, мүн надхажа унаһан түсын ногоо сабшажа захалһан байна.

Адууһа малдаа үбһэ һүрилжэ бэлэдхэхэһээ гадна сенаж дараха, ногооной гурил татажа гаргаха хүдэлмэри мүнөө баһал эхилэнхэй. Жэл бүри ногооной витаминтэй гурил ехээр бэлэдхэдэг Зэдын аймагай «Октябрьскэй». Торнин совхоз, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз урда АВМ-0,4 түхэлэй агрегадуудаа эртээнһээ хүдэлгэжэ, хоёр халаанда һаадгүй ябуулжа захалаа. Жэшээлбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Георгий Павлович Поддельскиин хүтэлбэрилдэг агрегат ногооной гурилда халаахай бэрилэнэ. Ингэжэ горох обёосой холисын хүсэд ургахые хүлеэнгүй, элдэб зүйлэй үрмэдэһэ, халаахай сабшажа татуулаад, ногооной гурил хахдэз витаминтай, шэмэтэй байхаһаа гадна ехэ тэжээл бэлэдхэгдэнэ бшуу.

Хэнэйшье мэдэһээр, арбадахи табан жэл үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, продукциин шанар һайжаруулхаар тодорхойлогдонхой гээшэ. Эгээл иимэһээ КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет саяхан абаһан «1976 ондо таряа хуряалгые, хүдөө ажахын продуктнууд болон тэжээл бэлэдхэлгые хангаха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол соогоо «Мүнөө үеын хараа байдалые анхаралдаа абан, 1976—77 онуудай үбэлжэлгэдэ адууһа малаа тэжээлээр хангаха түсэбөө тодорхойлжо, бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй, сенажай, силосэй, ногооной гурилай, борсологдоһон тэжээлэй шанар һайжаруулгые, мүн колхоз, совхоз бүхэндэ нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ, бии байгаа тэжээлээ ашагтайгаар гаргашалха арга боломжонуудаа хэрэглэхэ талаар гүйсэд ашаглаха шухала» гэжэ онсо зааһан байна. Тиин республикымнай ажахынуудта тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын хажуугаар шанарыень эрид һайжаруулха эрилтэ табигдана. Шэмэтэй тэжээлээр хооллуулагдаһан малай ашаг шэмэ дээшэлхэһээ гадна абтаһан түлынишье өөдэргэн, түргэн һэргэжэдэг байна ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа нёдондо аймагуудай ажахынууд каротин, протеин элбэгтэй үбһэ, ногооной гурил, сенаж урдынхиһаа ехээр бэлэдхэһэн гэжэ хэлэлтэй. Тобшолбол, бүхыдөө һурилэгдэһэн үбһэнэй 63—70 процентнь һайн шанартай, каротин, протеинээр элбэг гэжэ тодоруулагдаа һэн. Энэ имагтал үбһэ хуряалгаа эртээнһээ эхилжэ, богони болзорто үнгэргэһэнэйнь ашаг үрэ мүн.

Байгша ондо республикымнай ажахынуудай үбһэшэдэй звено, бригаданууд бүхыдөө 408 мянган гектар сабшалан дээрэһээ 430 мянган тонно үбһэ суглуулжа бэлдэхэ түсэбтэй юм. Энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхын тула колхоз, совхоз бүхэн машина, техникэеэ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэжэ, ногооной хэр ургаһые хараада абан, тодорхойлһон түсэбөө шалгаха зэргэтэй. Сабшалангай ургаса сэбэрээр, һогооборшье үлөөнгүй хуряахын тула звенонуудта гар хажууршадай тусгаар бүлэг байгуулха шухала. Косилкын ябахагүй дошо дэгнүүлтэй, бургааһатай газарай ногоо тэрэ дорон гар хажуураар сабшажа абахада ехэ тэжээл нэмэжэ бэлэдхэгдэхэ байна.

Һайн шанартай үбһэ ехээр хуряахадаа заабол сабшалан тармалгаа ехээр алгасалдуулхагүйе оролдохо ёһотой. Сабшагдаад үни наранда шаруулжа хэбтэһэн ногоон шанараа түргэн алдадаг, мүн хура бороогой ороходо унагаагдажа, заримдаа буритажа үжэдэг байна. Саашань, ажахы бүхэн үбһэ хуряалгаа түргэн үнгэргэхын тула оньһожоруулагдамал звенонуудые байгуулха зэргэтэй. Мүнөө ажахынууд үбһэ хуряаха оньһон түхеэрэлгээр хүсэд хангагданхай юм. Оньһожоруулагдамал звеногой ажалай бүтээсэ бусадһаа хэзээдэшье ехэ байдаг. Жэшээлбэл, Хурамхаанай совхозой Н. Зверьковой хүтэлбэрилдэг ЛМО-гой гэшүүд хүн бүхэнэй 1000 гаран центнер үбһэ бэлэдхэдэг байна. Нигэзэд ерэхэлэрээ оньһон техникэеэ бүтээсэтэйгээр, һаадгүй хүдэлгэхэдэ али зэргын ашаг үрэтэй байһаниинь элирнэ. Иимэрхүү жэшээ республика дотор олон.

Мүнөө ажахынууд абһаар доро газарай ногоо сабшалангаа уһанай үерэй бэрхэшээлһээ һэргылнэ.

Энэ том зүб. Һужаг бороогой гэнтэ адхарбал, уһан голнууд үерлэжэ, бүхы һайн сабшалантыень абажа болохо ха юм. Мүнөө Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхозой, Тимуровай нэрэмжэтэ холхозой Сүхэ голой эрьеэр нэмжэһэн сабшалан уһанда абтаа. Эндэ гол түлэб үбһэ хуряалгада эртээнһээ бэлдэжэ, звено, бригадануудые сэг соонь эмхидхээгүй хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй гээшэ. Жэл бүри иимэ бэрхэшээлтэй ушардаг тус ажахынууд урдаһаа бэрхэшээлһээ тобшолол хэжэ, тэжээл бэлэдхэлгэеэ урилшалан эхилбэл, иимэ аюулда орохогүй байһан.

Малай шэмэтэ тэжээл болохо сенаж дараха хүдэлмэри эхилхээр. Эгээл мүнөө наратай үдэрнүүдтэ горох обёосой холисын хүсэд ургахые хүлеэнгүй элбэг ногоотой сабшалан түүбэрилээд сабшажа, сенаж болгон дарахада таарамжатай болоод байна. Иимэ тэжээл бэлэдхэжэ абахаһаа урид нүхэеэ, полиэтиленовэ плёнкоёо эртээнһээ бэлдэхэ шухала. Мүн сенажай дарагдаха нүхэ түргэн дүүргэхын тула звенонуудаа хүсэд хүрэхэ техникээр зэбсэглүүлхэ, ногоогоор таһалдуулхагүйе оролдохо бологдоно. Хэрбээ болзорһоо удаарбал сенажай шанар доошолдог.

Тиихэдэ нарай малай тэжээлдэ ородог ногооной витаминтай гурил ехээр бэлэдхэжэ ябаха гээшэ мүнөөдэрэй гол шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Ушар иимэһээ, нёдондо ажахынууд бүхыдөө хараалагдаһан түсэбөө 59 процент дүүргэһэн юм. Мүнөөшье энэ харюусалгата хүдэлмэри урагшатайгаар эхилээ гэхын аргагүй. Олохон ажахынууд ногооной гурил хэхээр таримал ногоон, горох, обёосой тарилга һайнаар ургаагүй гэжэ шалтаглан агрегадуудаа хүдэлгөөгүй байһаар. Тиихэдэ зариманиинь «АВМ-0,4» агрегадуудаа ябуулбашье, хоёр халаанда хүдэлгөөгүй. Жэшээлбэл, Хяагтын аймагай «Дружба», «Родина» колхозууд агрегадуудаа оройтон хүдэлгэһэн хүртөө хоёр халаанда ябуулнагүй. Тиигэжэ анар арбан тарян үдэрэй туршада оройдоол 20 тонно ногооной гурил бэлдээд байна.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэйгээр, богони болзорто үнгэргэхын тула ажахы бүхэн ойрын үдэрнүүдтэ звено, бригадануудаа хэрэгтэй зэр зэмсэгээр хангаха, үбһэшэдэй ототуудта халуун эдеэ хоол эмхидхэхэ, хэхэ ажалыень тодорхойлхо зэргэтэй. Үбһэшэдэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүүшын үдэрһөө эрхимлэгшэдэй туйлаһан дүн олондо дуулгаха, урмашуулха болоно.

Ажахынуудай тэжээл бэлэдхэхэ кампанида республикын предприяти, эмхи зургаанууд урда мэтэ шефскэ туһаламжаа үзүүлхэ зэргэтэй. Мүн ажахынуудай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд мүнөө жэлэй тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрине онсо шухалада тоолжо, үбһэшэдэй дунда ойлгуулалгын хүдэлмэри ябуулжа, мүрысөөнэй, үбһэ хуряалгын ябаса хинан шалгаха, дутагдалыень усадхахаар хэмжээнүүдые дары абаха ёһотой.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ бүгэдын хэрэг. Нарата үдэр, час, минута бүхэнинь ашагтайгаар хэрэглэжэ, бүхы машина, техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэбэл, ерэхэ үбэлжэлгын үедэ адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ, һү, мяха элбэгжүүлхэ үндэһэ һуури табигдаха байһаниие мартаха ёһогүйбди.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАДА ЧАС, МИНУТА БҮХЭН ГАМТАЙ

ЖЭГДЭРЭН ОРОБО

Июнь һарада, мүн июлиин түрүүшын хахадта хура бороотойшье, дулаан наратайшье байһан дээрэһээ үсөөхэн үдэр соо хээрын нуга сабшалангай ургаса гансата һайжаршоо. Илангаяа сабшалан уһалагшадай ажалай ашаа үрэ элитээр харагдана. Шэнгтэй байһан газарта хүнэй бүһэдэ хүрэмэ үндэр ногоон ургуулагдаа.

Хамагай түрүүндэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ хуряалгын оньһожоруулагдамал 2 звено Ангархай гэжэ уһалагдадаг сабшалангай ногоо июлиин 12-һоо хойшо сабшажа эхилэнхэй.

Энээнэй удаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Намаг гэжэ газарта мүн лэ уһалагдадаг сабшалан дээрэ түрүүшын звено гараад, ногоо сабшажа эхилэнхэй.

Үнгэрһэн хэдэн үдэрэй туршада «Октябрьский» совхоздо—50 гектар, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо—35, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо — 46 гектар сабшалангай ногоон сабшагдаа. Аймаг дотор гансахан һүүлэй хоёр үдэр соо бүхыдөө 121 гектарай ногоон унагаагдаа. Ногооной ургаса һайн. Даб дээрэ харахада, ехэнхи газарһаа гектарай 20—25 центнер үбһэн абтахаар гэжэ мэргэжэлтэд мэдүүлнэ.

Аймагай ажахынууд һүүлэй үдэрнүүдтэ бүхыдөө 425 центнер витаминтай ногооной гурил, 250 центнер модоной набша намаа бэлдээ. Илангаяа Торнин совхозойхид Хуураи гэжэ газарта 80 центнер халаахай АВМ-0,4 түхэлэй агрегадаар ногоон гурил болгон гаргаа.

Ленинэй ордентэ Борьёогой совхозой оньһожоруулагдаһан 4 звено болон бусад үбһэшэд июлиин 15-да бултадаа үбһэндөө гараад байгаа.

Зарим ажахынууд даб дээрэ морин косилкануудые, гар хажууршадые үбһэндэ гаргаха аад, энэ хүдэлмэрине удааруулна. Илангаяа «Коммунизм» колхоз, Оёорой, «Заречный» совхозууд хожомдожо үбһэндөө ороо.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

Зэдын аймаг.

„Салют-5" ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ, ИЮЛИИН 19 (ТАСС). Космонавтнар Борис Волынов Виталий Жолобов арбан нэгэдэхи, арбан хоёрдохи ажалайнгаа үдэрэй туршада ниидэлгынгээ программа дүүргэжэ үргэлжэлнэ.

Сэхэ зогсон дабшалгада космонавтнуудай хэр тэсэмэтэй байһаниинь медицинскэ бүлэг туршалгануудай үедэ шалгагдан сэгнэгдээ. Тиихын тула бэеын тэнгэһээ доошонхи хубида нүлөөлдэг дарасые агааргүй тусхай амбартын туһаламжаар хороожо, Тэрээн соо һаадгүй ябажа болохо байна. Гэхэтэй хамта зүрхэнэй сохисо ба амисхаалые клиническэ туримаар хинан шалгана.

Ниидэлгын үедэ хүдэлмэрилхэ хаба шадабариин хубилалгые станциин экипаж саг үргэлжэ шэнжэлнэ.

Хүнэрэн хөөрэлгын оршон байдалда загаһадай туршэнэй хүгжэлгые шэнжэлхэ биологическа туршалга хэгдэжэ дүүргэгдээ.

Үрэһэнэй ургалгые шалгаха биологическа шанэ туршалга станци дээрэ июлиин 18-да хэгдэжэ эхилһэн байна. Ургамалай клеткэнүүдэй хубааралга ба тэдэнэй уг залгаламжада замбуулиндахи ниидэлгын ямараар нүлөөлхэ байһаниинь шалгагдахэ. Шэнгтэй үрэһэнүүд ургажа эхилэ.

Телеметрическэ мэдээнүүдэй ба экипажай элидхэлнүүдэй ёһоор, станци дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ. Космонавтнар Волынов ба Жолобовой бэень һайн ябана.

ҮБҺЭ ХУРЯАНА, СЕНАЖ БЭЛДЭНЭ

Һүүлэй үдэрнүүдтэ колхозой Пестеровскэ отделениин һаалиин фермын хажууда хүлгөөтэй болонхой. Үглөөгүүр эртээнһээ үдэшэ орой болотор эндэ трактор, машинануудай хүнхинөөн таһарнагүй.

Тиигэжэ «Дружба» колхозой тус отделениинхид ажахы соогоо эгээн түрүүлэн сенаж даража эхилээ. Эндэ хоёр оньһожоруулагдаһан звено эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй луговод А. Н. Михалев, мүн һаалиин фермые даагша С. В. Давыдов гэгшэд хүтэлбэрилдэг. Эдэнэр жэл бүри силос, сенаж дараха хүдэлмэрине хүтэлбэрилдэг, энэ талаар нилээд дүршэлтэй болоһон хүнүүд юм. Жэшээнь, үниинэй луговод нүхэр Михалев сугтаа хүдэлдэг луговод В. Г. Паманин гэгшэтэй хоюулан Хүйтэн, Хара-Дабаан гэжэ газарнуудтахи сабшалан даагаад, жэл бүри тэндээ ехэ хүдэлмэри хэдэг. Газарай хүрьһэндэ минеральна үтэгжүүлгэ болон шэбхэ ехээр оруулдаг хабар эртэнһээ хойшо хэдэн дахин уһалдаг юм. Энэ жэлдэшье сабшалангаа һайнаар үтэгжүүлжэ, уһалжа нёдондонойхиһоо бага бэшэ гэхэ гү, али гектарай 28 центнер хүрэтэр үбһэ абаха зорилготой.

Үбһэеэ сабшажа эхилхын урда эгээн түрүүн сенаж дараха зорилго энэ звенонуудай урда табигдаа. Тиигээд июлиин 11-һээ хойшо эдэ звенонууд сабшалан дээрээ гаража, һайн ургасатай газарайнгаа ногоо тракторай косилкаар сабшаад, наратай халуун үдэрнүүдые һамбаашалан, тэрэнээ түргэн һүүрэн хатаажа хуряагаад, нүхэндэ хэнэ, сенаж болгон дарана. Эндэ түрүүшын үдэрһөө трактористнар М. Ф. Колесов, М. И. Федоров, И. К. Давыдов гэгшэд косилкаар ногоо сабшахадаа, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг. Мүн сабшагдаһан ногоо һэлижэ байгаад хатааха хүдэлмэридэ тармууртай трактор жолоододог механизаторнууд В. Лысенко, А. Антонов, К. Заиграев гэгшэд баһал һайнаар хүдэлнэ.

Тиигэжэ тармагдаһан үбһэ тусхай түхеэрэлгэтэй трактораар автомашинын кузовуудта, тракторай тэргэнүүд дээрэ ашаад, Пестеровскэ һаалиин фермын хажуудахи нүхэн соо абаашажа адхадаг. Энэ хүдэлмэридэ табан автомашина, гэргэтэй гурбан «Беларусь» трактор үдэр бүри хүдэлнэ.

Июлиин 11-һээ хойшо эндэ 300 гаран тонно сенаж даргагдаад байна. Нүхэн соо адхагдаһан бага хатангир ногооё К-700 түхэлэй мантан томо трактор урагша хойшоо ябажа байгаад, нягталан дарана. Энэ тракторые жолоододог К. Г. Батурин жэл бүри силос, сенаж даралгада хүдэлдэг, нилээд дүршэһэн хүн юм.

— Ойрын үдэрнүүдтэ бүхыдөө мянгаад тонно сенаж даража дүүргэхэ зорилготойбди.

О. АНИСИМОВ.
Улаан-Үдын аймаг.

ЗАҺАБАРИЛГЫН МУУҺАА

Хэнэйшье мэдэһээр үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрине эршэмтэй һайнаар ябуулхын тула энээндэ эртээнһээ бэлдэхэ, эндэ хүдэлхэ бүхы техникэ, зэмсэгые уридшалан жэншэдгүй заһабарилаад, хаһа сагсоонь эхилһэн ажахынууд лэ амжалта туйладаг байна.

Энэ талаар Түнхэнэй аймагай ажахынууд хэр һайн бэлэдхэлтэйгээр үбһэндөө ороо гээшэб гэжэ хаража үзэхэ шухала болоно. Түбхын түрүүн Туранай совхозые (ахалагша инженерынь нүхэр Б. Л. Маншеев) абаад үзэе. Тус ажахыда бүри июлиин эхеэр тракторна косилканууд, тармуурнууд һайнаар заһабарилагдаад байһан юм. Энээнэй ашаар үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэрине эмхитэйгээр эхилээд, түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ябуулна. Тэрэшэлэн совхозой механизаторнууд тарян хуряалгын комбайнууд болон тарялан дээрэ хүдэлхэ бусад техникэеэ баһал заһабарилжа дүүргэхэеэ байна.

Гэхэтэй хамта аймагай зарим колхозууд болон совхозуудай механизаторнууд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын машинануудые заһабарилха хүдэлмэрине ехээр унжагайруулжа, бүри һая болотор косилка, волокуша гэхэ мэтэ техникэеэ бэлэн болгоогүй байгаа. Жэшээнь, «Маяк» колхоздо тракторай 5 косилка, зургаан тармуур заһабарилагдаагүй байгаа. Гадна комбайнуудые заһабарилха хүдэлмэрине һаял эхилбэ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд иимэ хүндэ байдалаа мэдэжэ байбашье һаа, ажахынгаа ахалагша инженер В. Ж. Бадлуевые ээлжээтэ амаралтадань табижархёо. Энэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй (түрүүлэгшэнь П. М. Махаров, парткомойнь секретарь В. Д. Амбуев) үбһэ хуряалгын техникэ заһабарилха хүдэлмэридэ механизаторнуудаа сагсоонь олоор хабаадуулжа шадаагүй дээрэһээ иимэ байдалда ороо. Энээнһээ боложо, мүнөө колхозойхид үбһэндөө хүсэд шиндэжэ ороогүй нобшоржо байна.

Баһал иимэрхүү байдал Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Саянай болон Түнхэнэй совхозууд үбһэ хуряалгын машина, техникэ заһабарилха хүдэлмэрине ехээр удааруулаа. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (ахалагша инженерынь А. А. Халудоров) тарян хуряаха 33 комбайн, силос хуряаха 6 комбайн, олонхинь үшөө ойроошье хүртоогүй. Тарянһаа байтагай тракторай 16 косилка болон 14 тармуур һаял заһабарилагдажа дүүрэбэ.

Үнэндөө, эдэ ажахынууд үбһэ хуряалгын техникые заһабарилха ажалые үни хаһа дүүргэхэ аргатай байгаашье, косилканууд болон тармуурнуудтаа хэрэгтэй запасной частьнуудай дутууһаа болоно үбһэ хуряалгын бэлэдхэлгын хүдэлмэри ехээр гэдэргэ татагдаа. «Сельхозтехника» нэгэдэл (директорынь И. Г. Конюшкин, ахалагша инженерынь Г. Н. Пежемский) тракторай косилкануудта хэрэгтэй запасной частьнуудые, тармуурай шүдэнүүдые, тэдэниие бүхэлхэ түхеэрэлгэнүүдые бүри хожом болотор олоогүй байжа, заһабарилгые унжагайруулаа. Мүн энэ мэтын дутагдалнуудые хүсэлдүүлхэ зорилготойгоор аймагаа гадуур, заводһоо гү, али ондоо тээһээ заһабарилгын хэрэгсэлнүүдые олохоор шууд хэмжээ абаагүй. Эдэ бүгэдэһөө гадна, заводһоо элдэб түхэлэй оньһон машинануудай шэнэ деталь, хэрэгсэлнүүдэй ерэхэдэ, тэдэниие сагсоонь һайса шалгажа үзэнэгүй. Ашаглагдажа шадагдахагүй дутуутай хэрэгсэлнүүдтэ тэрэ дорон шалгалтын акт табижа, дары түргэн һөөргэнь эльгээхэеэ оролдоногүй. Жэшээнь, «Восточные Саяны» болон «Сибиряк» колхозуудта заводһоо эльгээгдэһэн олон тоото заһабарилгын хэрэгсэлнүүдэй хахадһаа ехэнхинь дутуу дунда, хэрэглэгдэхэ аргагүй байгаашье һаань, мүнөө болотор тэдээндэ акт бэшэгдээгүй. Заводһоо дахин тэдэ частьнуудые эльгээхыень эрилтэ табинагүй.

Мүнөө үбһэ хуряалгын эхилээд байхада, дутуу заһабарилагдаһан, үшөө бэлэн болоогүй техникые байра дээрэнь дары заһабарилха, дутуу дундыень усадхаха шухала.

А. ЗВЕРЕВ,
аймгүнсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахалагша инженер.

ПОЛИДО — ШАНАРАЙ ТЭМДЭГ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз газар тарялан ехээр эрхилдэг ажахынуудай нэгэн юм. Хамтадаа 8500 гаран гектар тариалантай. Тэрэнэй 5868 гектартань энэ жэлдэ орооһо таряан таригдаһан байгаа. Колхозой таряашад болон механизаторнууд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай. Тэдэнэр гектар бүриһөө 14 центнерһээ бага бэшэ таряа, олон жэлэй ногооной таригдаһан талмайн гектар бүриһөө 20 центнер, сабшалангай гектарһаа 15 центнер үбһэ хуряахаар түсэблэһэн байна. Тиихэдэ колхозой механизаторнууд 300 гектарта кукуруза тарижа, гектар бүхэнһөө 140 центнер шэмэтэ тэжээл хуряаха зорилготой.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хабарай тарилгые һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, орооһо тарянай, овощ болон хартаабхын, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса хуряаха тухай асуудалаар КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол абаһан байгаа. Тарилгын хүдэлмэрине һайн шанартайгаар үнгэргэхэ асуудалда Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тон ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Тиигэжэ тусхай комисси байгуулагдаа. Тэрэниие колхозой ахамад агроном Савелий Евсеевич Брылев хүтэлбэрилжэ, ажахын арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд, түрүү механизаторнууд болон бригадирнууд бүридэлдэнь ороһон байгаа. Комиссиин гэшүүд газар хахалалгын, тарилгын шанарые ходо шалгадаг байба. Муу шанартайгаар хахалагдаһан газараа зэмэтэ хүнүүд дахин түлөөһэгүйгөөр хахалаа. Богонёор хэлэхэдэ, тарилгын хүдэлмэриин шанарай түлөө шанга шалгалта табигдаһан байна.

Колхозой бүхы тарялан дээрэһээ орооһо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Тарилгын хүдэлмэриин шанарые шалгаха комиссиин заседани боложо, хэнэй элдүүрилһэн ямар тарялан-да эрхим шанарай тэмдэг олгохо тухай асуудал зүбшэгдөө.

Тиигэжэ 1040 гектар талмайтай 5 полидо эрхим шанарай тэмдэг олгохо гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна. Эндэ колхозой тракторно-тарялан ажалай хоёрдохи бригада шалгарба. Тус бригадын орооһо тарянай нэгэ, кукурузын нэгэ полидо эрхим шанарай тэмдэг олгохо гэһэн шиидхэбэри комиссиин гэшүүд баталан абаа. Дурсагдаһан полинуудта колхозой түрүү механизаторнууд П. Гилязов, Н. Раменский гэгшэд хүдэлһэн байгаа.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой ахамад агроном С. Е. Брылев (зүүн гарһаа), ажахын арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн Г. К. Ерофеев, тракторно-тарялан ажалай хоёрдохи бригадын бригадир В. П. Лошкарев, агроном Н. Е. Варфоломеева, механизаторнууд Н. Л. Раменский, П. Ф. Гилязов гэгшэд эрхим шанарай тэмдэгэй олгогдоһон кукурузын поля дээрэ.

Н. МАТВЕЕВЭЙ фото
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

Россин композиторнууд—Буряадай ажалшадта

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА — АЙЛШААР

Совет дуунай декада республика доторнай боложо дүүрэхэ дүталжэ байна. Буряадай АССР-эй олон аймагуудта совет мэдээжэ композиторнуудай творческо удэшэнүүд боложо үнгэрөө.

Һаяхан композиторнууд Борис Фиготин, Александр Основиков, артистнууд А. Каракампан, В. Обухов, В. Микаэлян гэгшэд Байгал-Амарай түмэр замшадта айлшалжа ошобо.

Северо-Байкальск посёлогтохи СМП-575 организациин барилгашадай урда тэдэнэр түрүүшынгээ концерт табяа.

Тэрэ үдэр БАМ-ай эхиндэ гайтай сагдаиралдаа Юуб гэхэдэ, хүбшэдэ болоһон гүймэрые унтаргаажа тэдэнэр бүхэдэи үдэрөөрөө ажаллаһан байна бшуу. Һүүлэй һүүлдэ түймэршье унтарганг-даба. Хэды эсэһэншье һаа, барилгашад композиторнуудай концертдэ ерэ. Борис Фиготиной бэшэһэн «Байгалһаа Амар хүрэтэр» гэһэн дуун барилгашад һайхашаажа, нэрьемэ альга ташалтаар уттаа. БАМ-да зориулагдаһан энэ дуун эндэ ерэхынгээ урда тээ композитор бэшэһэн юм.

Тиигэжэ барилгашадай агитбригадын гэшүүдые Б. Фиготин „БАМ-да зориулагдаһан шэнэ дуундаа һургаба.

Һүүлээрнь композиторнууд болон артистнууд Гуаджикитэ, Уояндa концертнүүдые табяа.

Д. ГОМБОЕВ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХОЛЫН ЗАМДА

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэ хотын промышленна предприятинуудта агитбригаданууд улам олошоржо байна. Тэдэнэй гэшүүд коллективтээ концерт харуулна, мүн аймагуудта ошожо, холын малшад болон механизаторнуудтай уулзадаг заншалтай болонхой.

Улаан-Үдэһөө агитбригадын долоон коллектив республикын аймагуудаар аяншалхаяа мордобо. Захааминай, Хойто-Байгалай, Баунтын, Хяагтын Хорцин, Зэдын, Хэжэнгын аймагуудаар культурнай артистнар, лекторнууд аяншалжа, үбһэ хуряалгада хабаадалсажа байһан хүдэлмэрилэгшэдтэ, холын малшадта бэлиг шадабаряа харуулха юм. Агитбригадануудай репертуарта совет арадай, мүн мүнөө үеын шэнэ дуунууд, һонирхолтой хатар танцанууд оруулагданхай.

Манай корр.

ТАРЯАШАДАЙ ЗЭРГЭДЭ ОРОБО

«Победа» колхоздо таряашан-механизаторнуудай зэргэдэ оролгын ёһолол паяхан болобо. Колхозой Соёлой ордон соо хүн зон олоороо суглараба. Бага-Куналейн СПТУ дүүргэһэн 28 хүбүүд эндэ таряашадай дунда эгээл үндэтэй һуурида һуубад Тракторист-машинист гэһэн үргэн мэргэжэлтэй болохоһоо гадна, эдэнэр дунда эрдэмтэй боложо гараа.

Колхозой түрүүлэгшэ В. В. Смолин энэ ёһололой эхин дээрэ хуряангы элидхэл хээ. Колхозойнгоо түүхэ тухай хөөрөөд, дунда эрдэмтэй, механизатор мэргэжэлтэй хүбүүдые колхозой таряашадай зэргэдэ ороһоорнь амаршалба,— Ажахынгаа алдар солые улам арьбадхажа ябагты, — гэжэ нүхэр Смолин үрөөбэ.

Колхозой түрүү механизатор, үйлэдбэриин-тракторна бригадын бригадир Н. И. Плюснин, КПСС-эй обкомой гэшүүн, Ленинэй, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденуудтай колхозой түрүү механизатор Д. Д. Смолин, Бага-Куналейн сельсоветэй түрүүлэгшэ М. П. Маркова залуу хүбүүдые амаржалжа ажалай замда үрөөһэн байна.

— Дунда эрдэмтэй механизаторнуудай колхозой таряашадай зэргэдэ орожо байһан ушар хадаа хүдөө нютагта шэнэ, ехэ һайшаалтай үйлэ хэрэг мүн, — гээд КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Плотников хэлэбэ. Таряашан гээшэ үеын үедэ байһан дэмбэрэлтэ мэргэжэлнүүдэй нэгэн мүн.

Удаань ажалай дэбгэр, 50—150 түхэриг мүнгэ, шүрэбүүсэй түлхюурнүүдэй суглуулбари СПТУ дүүргэгшэдтэ барюулаа.

Залуу мэргэжэлтэдтэ техникэ даалгагдаһан тухай, һурган хүмүүжүүлэгшэдэйнь нэрэ заагдаһан колхозой правлениин тогтоолые колхозой ахамад инженер Г. А. Смолин уншаба. Ингэжэ залуу мэргэжэлтэд ажалда оруулагдаба.

Һүүлээрнь тус колхоз тухай Улаан-Үдын телевидениин буулгаһан «Хёлго мүрэндэхи хабар» гэһэн баримтата кино харуулагдаба.

Г. ГРОМОВ,
«Бичурский хлебороб» газетын редактор.

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри дүүргэхын түлөө

ТҮРҮҮ ОНОЛ АРГА, ДҮЙ ДҮРШЭЛ ҮРГЭНӨӨР НЭБТЭРҮҮЛЭН...

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр шудалан үзэхэ зуураа, манай аймагай ажалшад, предприяти, ажахы, эмхи зургаан бүхэнэй коллектив арбадахи табан жэлдэ бэелүүлхэ гол зорилгонуудаа тодорхойлоо. 1976—1980 онуудта аймагайнгаа экономико болон соёл культурые саашадань хүгжөөхэ талаар бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байна. Манай аймагай экономикын хүгжэхэ тухай асуудал КПСС-эй обкомдо болон республикын Министрнүүдэй Соведтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай тогтоол абтаа. Энэ ушар хадаа манай холын хойто нютагай хүгжэлтые хурдадхаха тэмсэлдэ ехэ туһа хүргэхэ дээдын зургаануудай зүгһөө үзүүлэгдэһэн халуун анхарал болоно гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арбадахи табан жэлдэ аймагай промышленность продукци бүтээн гаргалгаяа 37,2 процентээр дээшэлүүлхэ юм. Энэ ургалта имагтал ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха. Предприятиин үйлэдбэринс шэнэлэн хубилгаха, бүри үргэдхэхэ түсэб коллектив бүхэндэ табигдаа. Тиихэдээ шанар һайнтайгаар, бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргадаг болохо зэргэтэй. Тэрэнэй түлөө доторойнгоо арга боломжонуудые, алибаа нөөсэнүүдые гүйсэд хэрэглэхые оролдохо байна.

Аймагай промышленностьда ой модоной ажахы ехэ һуури эзэлдэг боложо байна. Арбадахи табан жэлдэ энэ һалбари бүришье түргэнөөр хүгжөөгдэхэ юм. Хүбшэ тайгын баялиг болохо ой модые эзэн ёһоор ашаглаха, тэрэнэй нөөсые саашадаа дундаршагүй байлгаха асуудал хараада абталсаха зэргэтэй. Энэ мүнөөдэрэй эгээл шухала хэрэг мүн. Модо бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ оньһожоруулга, ашаглалгын шэнэ технологи бүри ехээр нэбтэрүүлхэ зорилготойбди.

Баргажанай-Адагай загаһа-консервын комбинат хадаа томо предприятимнай мүн. Эндэхи үйлэдбэриин цехүүд мүнөө шэнэдхэн хубилгагдана, үргэдхэгдэнэ. Эдэ хэмжээнүүдэй эсэстээ хүргэгдөөд байхада, комбинат жэл соо 8 миллион баанха хүрэтэр элдэб зүйлэй загаһанай консервэ гаргадаг болохо юм. Энэнь урдынхиһаа 1 миллион 400 мянган баанхаар олон болоно бшуу. Энээнтэй дацарамдуулан загаһа олзоборилдог колхозуудые бэхижүүлхэ эрилтэ табигдана. Энэ хэрэгтэ зорюулан 1,5 миллион түхэриг мүнгэн һомологдохо байна. Шэнээр баригдажа байһан Баргажанай загаһа үсхэбэрилдэг завод 1978 онһоо ашаглалгада оруулагдаха юм.

Баргажан тосхондо 1978 ондо пивын завод баригдажа захалха түсэбтэй. Баргажан мүрэн дээрэхи хүүргын, аэропортын болон бусад хэдэн томо барилгануудые аймагай оршондо түбхинэнхэй барилга-хабсаралгын управлениин коллектив тогтоогдоһон болзортонь барижа дүүргэхын түлөө шармайн ажаллана. Тэдэнэр барилгын шанарта анхаралаа ехээр табина. Автотранспортна предприятиин заһабарилга-ашаглалгын бааза, Баргажанай-Адагай нефтезаправка, аймагай шэнэ түхэлэй хэлхээ холбооной узел гэхэшэлэн шэнэ барилганууд түсэбтэ оруулагданхай.

Промышленна предприятинуудай коллективүүдэй социально-культурна ажабайдалда саашадаа горитой хубилалта болохо зэргэтэй юм. Жэшээлбэл, Байгалай модо урадхуулгын конторын хүдэлмэрилэгшэдтэ байрын гэрнүүд олоор баригдаха, 450 һурагшадай һураха һургуули, 140 үхибүүдэй пууритай саад, магазин баригдаха байна. Эндэ клуб бариха асуудал мүн лэ зууршалагдажа байна. Барилга дээрэхи ажалай бүтээсые табан жэлэй туршада 30 процентээр дээшэлүүлхээр, тиихэдэ барилгын хүдэлмэриин өөрын үнэ сэнгые 3—5 процентээр химда болгохоор хараалнабди.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие томодхон оньһожоруулһанай, мэргэжүүлһэнэй ашаар лэ саашанхи амжалта туйлагдаха юм гэжэ парти һургана. Нэн түрүүн газарайнгаа хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэри ябуулнабди. Аймагай ажахынууд түсэбтэ табан жэл соо хоёр дахин шахуу ехэ минеральна үтэгжүүлгэ поли, сабшалангай хүрьһэндэ оруулдаг болохо юм. Минеральна үтэгжүүлгэ хайша хэрэгээр, хуушанай гуримаар хэрэглэлгэһээ гол таһа арсажа, шэнэ онол аргаар, газарай хүрьһэнэй химическэ бүридэлэй картограмма баримталан хэрэглэдэг болохобди.

Тиин ургамалнуудай үрэһэнэй хэрэг эрид һайжаруулхын тула «Грекум-114», «Саратовская-36» гэжэ сортын шэниисэ, «Неосыпающийся-1» гэжэ ешмээн ехээр таридаг болохоор хараалагдана. Газарай хүрьһэнэй һалхин болон уһанһаа гэмтэлгэтэй тэмсэхын, ургасынь дээшэлүүлхын тула севооборот наринаар сахиха, поли хамгаалха модонуудые зурууд зуруудаар һуулгаха хэмжээнүүдые бэелүүлжэ эхилээбди. Газарай хүрьһые урбуулангүйгөөр хахалха техникэ бүри олоор хэрэглэнэбди. 1980 ондо аймаг дотор орооһо абалга 54 процент, хартаабха — 2,7 дахин дээшэлхэ ёһотой. Овощ ургуулга 665 тонноһоо 804 тонно хүрэтэр ехэ болгогдохо. Таряалангай гектар бүриин ургасые даамгайгаар дээшэлүүлһэнэй зэргээр 1980 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр шэниисэ 12 центнер, хартаабха— 120 центнер, овощ 160 центнер абадаг болоод байха зорилго тодорхойлогдоо.

1975 онойхитой сасуулбал, 1980 ондо малай тэжээл бэлэдхэлгэ 1,5 дахин, шэмэтэ болон буйлуулһан холимол тэжээл 2 дахин ехэ болгожо шадаал хадаа, доторойнгоо хэрэглэмжэ гүйсэд хангаха байнабди. Оросһото болон тэжээлэй таримал ургамалнуудай, сабшалангай ургаса дээшэлүүлһэнэй ашаар энэ шухала зорилго бэелүүлэгдэхэ байһаниинь элитэ.

Ушар нимэһээ 1.500 гектар сабшалан уһалуулха шадалтай уһалууриин түхеэрэлгэнүүд шэнэлэгдэхэ, 1980 гектарай хэмжээтэй намаг газар хатаагдаха. 2.050 гектарта олон жэлэй таримал ногоотой һайжаруулагдаһан бэлшээри байгуулагдаха, 3.500 гектар сабшалангые үндэһөөрнь һайжаруулха ёһотойбди. Эдэ бүхы хэмжээ ябуулгануудта 6,7 миллион түхэриг мүнгэн зорюулагдаха юм. Эдэ хүдэлмэринүүдые ажахынуудта эхилэнхэйбди. Зүгөөр уһалагдадаг гү, али намагжаһан ехэ газар дайда заримдаа ашаг үрэ багатайгаар эдлэгдэнэ. Хаража үзэбэл, Баян-Голой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Хаpaлигай уһалууриин системын хангаха ёһотой таряалан, сабшалан һанаһанда хүрэмөөр ургаса үгэдэггүй зандаа байһаар. Тарилга һайнаар хэхэ, ургасын хойноһоо нарипаар харууһалха шадабаритай кадрнуудаар дутамаг байдаһаа уламжалан, ургаса үшөөл багаар абтана гэжэ хэлэмээр. «Бурводстрой» трестын ПМК түсэбтэ даабариа саг соонь дүүргэдэггүй, шанар муутай хүдэлмэри хэдэг ехэ дутагдалтай юм. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи партийна организацинуудай, хүдөө ажахын управлениин гол зорилгонь хадаа дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудые дары усадхажа, гектар бүхэнэй ашаг үрые улам дээшэлүүлхэ хэрэг болоно.

Малай алибаа тэжээл бүри ехээр абадаг болохо зорилгоор олон жэлэй таримал ногооной һайн шанартай үрэһэ 540 центнер хүрэтэр хуряажа абаха түсэбтэйбди. Оройхамта 4.000 гектар газарта олон жэлэй ногоон таригдаха юм. Фермэ шадарай участогуудта ешмээн болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые урдынхиһаа ехээр таридаг болохо, эхэ хонидой байрладаг газар шадар обёос горохтой холижо тариха шухала гэлсэнхэйбди. Витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ, нарһанай шэлбүүһэ суглуулха, хуурай зүйлнүүдые бутаргажа, тэрээгээр холимол тэжээл ехээр буйлуулдаг түрүү арга дүршэл нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Энэ түрүү аргаар тэжээл бэлэдхэхэ агрегадууд ажахы бүхэндэ түхеэрэгдэн тодхогдожо байнхай.

Мал ажалые тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ, оньһожоруулан томодхохо хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Энэ табан жэл соо Уланай колхоздо, Баргажанай совхоздо баригдажа байһан һү һаалиин комплекснууд хүсэндөө оруулагдаха юм. Нэгэн доро 2.000 үхэр шахан таргалуулдаг комплекс Бодоной совхоздо баригдаха түсэбтэй. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо һү һаалиин комплекс ашаглалгада оруулагдаа. Мал ажалнаа абтадаг продукциин хэмжээн жэл бүри хэды шэнээн ургажа байхаар түсэблэгдэнэб гэбэл, һүн—2,5 процент, мяхан—2,2 процент, нооһон —2,3 процент болоно. 1980 ондо аймаг бүхыдөө 2.382 тонно мяха, 8.151 тонно һү, 238 тонно нооһо абадаг болонхой байха. Үхэрэй тоо толгой 17.680 толгойдо, хонинной 71.200 толгойдо хүргэгдэхэ. Гүрэндэ тушаагдаһан малай шэгнүүр — үхэрэй 350 килограммһаа, хониной 35 килограммһаа, гахайн 100 килограммһаа доошо бэшэ болгогдохо ёһотой. Тиихэдэ үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 1.730 килограмм һү, хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо абадаг болохоор хараалагдана. Гэхэ зуура эхэ малай 100 толгой бүриһөө шадаал һаа олон түл абаха, залуу мал зүбөөр түлжүүлхэ, малай үүлтэр һайжаруулха, абтаһан продуктнуудай шанар дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай, бодото хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Тобшолон хэлэхэдэ, арбадахи табан жэлэй туршада аймагайнгаа экономико, соёл культурые саашадань хүгжөөхын тула, хүн зоной материальна һуудал байдал бүри һайжаруулхын тула нилээд хүшэр, өөрсэ оршо асуудалнуудые шиидхэхэ, ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бүтээхэ болонобди. Эдэ габһар зорилгонуудые бэелүүлхэ ехэ тэмсэлдэ бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжо болон үшөө хэрэглэгдээгүй нөөсэеэ элсүүлхэ талаар эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри партийна эхин организацинууд үргэнөөр ябуулжа байна.

Эдэ бүхы асуудалнууд партийна болон коллективүүдэй хамтын суглаанууд дээрэ үргэнөөр зүбшэгдэһэн, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ, саашанхи байдалдаа бата найдамтай үндэһэ һуури табихын түлөө ажалшадай дунда, коллективүүдэй дунда социалис мүрысөөн дэлисэ ехэтэйгээр дэлгэрнэ. Ажалша зоной ажалай ба политическэ энэ дэбжэлтые толгойлхо гэшэ аймагай партийна, советскэ, ажахын органуудай, олониитын, бүхы организацинуудай дайшалхы зорилгонь болоно.

Л. РАДНАЕВ.
КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдэй болохоёо байгаа һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахаар эрмэлзэн ажаллана. Локомотив хабсаралгын, вагоной, булад болон шэрэм хайлуулгын цехүүд эндэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые туйлана.

Вагон хабсаралгын цехтэ ажалладаг хүдэлмэришэн Кузьма Куклинине манай зураг дээрэ харанат. Энэ нүхэрнай үдэр бүри ажалайнгаа эршэ шангадхажа, халаан бүриингөө даабарине 20 — 30 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЭНЕРГЕТИ[КНҮҮ]ДЭЙ ШЭНЭ ХО[ТО]

АЛМА-АТА. Иртыш[…] рэнэй эрье дээрэ Ш[…] ска ГЭС-эй барилга[…] городой һуури таби[…] Тэрэ барилга «СС[…] арадай ажахые 1976-[…] онуудта хүгжөөхэ гол[…] лэлнүүд» дотор хар[…] даһан байна. Һаяын[…] нүүдтэ түрүүшын[…] байра бодхоогдожо[…] Тиихэдэ байрын хоёр[…] нүүдэй һууринууд ма[…] на.

Энергетигүүдэй […] үшөөл өөрын нэрэт[…] лоодүй. Эндэ имагтал[…] дабхартай байшан[…] ригдахаар хараалагдана[…] баһа байрын гэрнүүдэй[…] талнууд агаараар һанха[…] жын хажууда баригдаха[…] на.

Энэ городой бари[…] рүүшын ээлжээн 30 мя[…] хүн зоной багтаамжы[…] раатай юм. Саашадаа т[…] хи хүн зон хоёр дахи[…] шорхо байна.

(ТАСС)

ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭХЭ

Саашадаа адууһа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула гансашье үүлтэрыень һайжаруулжа, тоо толгойень олошоруулха бэшэ, мүн шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангаха шухала. Тиимэһээ ажахы бүхэн ниигынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ шэмэтэ тэжээл болохо олон жэлэй ногоо, кукуруза, корнеплод тариха зэргэтэй. Мүн сабшалангайнгаа ногоо саг соонь хуряажа, һүри болгон соможо, сенаж даража, ногооной гурил бэлэдхэжэ, тюк болгон багсалжа уяад суглуулдаг болонхой. Иигэжэ малай тэжээл олон янзаар, түрүү аргануудые хэрэглэн бэлэдхэхэдээ шанарыень доошолуулхагүйе оролдохо шухала.

Хэнэйшье мэдэхээр, үбһэн малан гол шухала тэжээлнүүдэй нэгэн гээшэ. Тиимэһээ үбһэ бэлэдхэхэдээ сабшаһаар лэ хурган хатаагаад, шанарыень доошолуулангүй суглуулжа һүрилхэ эрилтэ табигдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлгын дүнгүүдые согсолон харахада, ажахынуудай бэлэдхэһэн үбһэнэй шанар хараа байса һанжараа. Илангаяа 1975 ондо бүхыдөө һүрилэгдэһэн үбһэнэй 63—70 процентнь каротин, протеин элбэгтэй, һайн шанартай гэжэ тодоруулагдаа бэлэй.

Үбһэнэй шанар гол түлэб хуряалгаяа оройтуулжа, үни унжагайруулхада муудадаг байна. Теэд нёдондо республикымнай ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгэсэ эртээнһээ эхилһэндээ шанартай үбһэ ехээр нөөсэлжэ шадаа ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагуудай колхоз, совхозууд үбһэ хуряалгадаа түрүү онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, сабшалан дээрээ минеральна үтэгжүүлгэ, илангаяа азотно үтэгжүүлгэ ехээр оруулдаг болоһониинь ногоон түргэнөөр, үндэрөөр, үдхэнөөршье ургажа, үбһэ хуряалгаяа эртээнһээ эхилхэ арга олгогдоо. Тиигэжэ үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада шэмэтэй үбһэн (килограмм бүридэ 20 миллиграмм каротинтай) 8-дахи табан жэлэйхиһээ 1,8 дахин ехээр бэлэдхэгдэһэн байна.

Һайн шанартайгаар хуряагдаһан үбһэн 17 процентһээ ехэ бэшэ, 12 процентһээ доошо бэшэ шиигтэй, хүб хүхэ үнгэтэй, набшаһа сэсэгээр элбэг байхаһаа гадна, хоншуухан үнэртэй байха ёһотой. Хэрбээ 17 процентһээ дээшэ шиигтэй байбал, һүрилэгдэһэн үбһэн доторoo буритажа үжэдэг, харладаг байхаһаа гадна, үжэнгирэй үнэртэй, малда эдюулхын аргагүй муу шанартай болодог. Тиихэдэ 12 процентһээ үлүү хатаагдаһан үбһэн үйрхэй байдаг. Сабшагдаһан ногооной хатаагдажа үбһэн болотороо шэмэтэй бодосуудынь 30—35 процент доошолдог гээшэ. Тиимэһээ һайн шанартай үбһэ нөөсэлхэ гэбэл, сабшажа, тармажа һүрилхын урда тээ сагай уларилай байдалые, мүн ногооной нгоо ургаса хараада абаха шухала. Хэрбээ үдхэнөөр, үндэрөөр ургаһан байбалнь, сабшаһанай һүүлээр таһалгарягүй һэбэрээжэ хатааха эрилтэтэй. Тиихэдэ добо газарай шэнгэнээр ургаһан ногоо үни хэбтүүлэнгүй суглуулжа абахада һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэдэг.

Мүнөө ажахы бүхэн үбһэ багсалжа тюк болгон бэлэдхэдэг оньһон машинаар хүсэд зэбсэгжэнхэй гээшэ. Үбһэ иимэ аргаар бэлэдхэхэдэ гээлтэ хоролтодо ородоггүй, илангаяа набшаһаниинь 2,5 дахин багаар унадаг байна. Хоёрдохёор, тюк болгогдон багсалагдаһан тэжээл шэмэтэй юм. Үбһэ иигэжэ хуряахадаа 25—30 процент шиигтэйгээр багсалхада болоно. Хэрбээ заримдаа үлүү ехэ шиигтэйгээр абтабал, тюгтэй үбһэн досоогһоо халажа, буритажа магадгүй юм.

Багсалагдажа тюк болгогдоһон үбһөө нара, һалхинһаа хамгаалжа, тусгаар һайн хушалта доро хадагалхада шанараа алдадаггүй. Хэрбээ иимэ хушалтын үгы һаа, обоолгдоһон тюгтэй үбһэеэ синтетическэ плёнкоор хушахада һайн байдаг.

Саашадаа үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, малда хубаарилан үгэхэ ажалаа комплекснэ аргаар оньһожоруулхада, хэршэгдэжэ, брикет болгогдожо бэлэдхэгдэһэн үбһэн аргагүй таарамжатай байхаар хараалагдана. Үбһэ брикет болгон уяха, хэхэ материал хэрэглэгдэдэггүй, ашажа зөөхэдэ, малда хубаарилжа үгэхэдэ зохид байдаг.

Хатаһан, баал болгогдоһон үбһэн оньһон машинын хүсөөр хэршэгдээд, тэрэ дороо брикет болгогдодог. 15—18 процентһээ ехэ бэшээр хатаагдаһан үбһэнһөө һайн шанартай брикет хэгдэдэг байна. Үлүү ехэ шиигтэй үбһөөр брикет хэбэл, һүүлээрнь заабол хатааха шухала.

Иимэ аргаар бэлэдхэгдэһэн тэжээл алишье талааража зохид байбашье, республика доторнай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээгүй. Ушар иимэһээ, брикет бэлдэдэг машинанууд хүсэд хатаһан үбһэндэ һайнаар хүдэлгэгдэдэг тула манай эндэ таарамжагүй. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ сагай уларилай таарамжагүй байдаг дээрэһээ баал болгогдоһон үбһые 15—18 процент хүрэтэр хатааханьбаһал бэрхэтэй. Хоёрдохёор, иимэ оньһон машинын үнэтэй байһанһаа бэлэдхэгдэһэн тэжээлэйшье гаргаша дээшэлнэ.

Үбһэ хуряалгын үедэ сагай уларилай таарамжагүй, ужаг бороотой байбал, зарим ажахынууд бага зэргэ һэбэрээгдэжэ хатаагдаһан үбһөө һүрилөөд, тусгаар оньһон түхеэрэлгэ тодхожо, үлеэлгэжэ хатаадаг байна. Энэ нилээд аша үрэтэй арга мүн.

Хура бороотойдо сабшагдаһан үбһөө наранай шарахада һэбэрээжэ, 35—45 процент хүрэтэр хатаагаад, һүүлээрнь тусгаар хушалта доро суглуулаад гү, али һүри болгон сомоод, тусхай түхеэрэлгэ тодхожо, халуун агаараар үлеэлгэхэдэ шиигнойтониинь 18 процент хүрэтэрөө хатаагдана.

Бүхы заабариин ёһоор бэлэдхэгдэһэн ногооной гурил

МАЛАЙ ТЭЖЭЭЛ — мүнөөдэрэй гол асуудал

таряа талханай зүйлһөө дутуугүй шэмэтэй, витамин, белок, минеральна бодосуудаар элбэг байдаг. Тиимэһээ манай республикын ажахынуудта иимэ тэжээл илангаяа малай түл абалгын үедэ аргагүй хэрэгтэй болодог байна. Юуб гэхэдэ, нарай хурьга, тугалнуудта эдюулхэдэ түргэн боргожодог байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай олохон ажахынууд ногооной витаминтай гурил бүхы заабариин ёһоор, яһала ехээр бэлэдхэдэг болонхой. Жэшээлбэл, нёдондо Хяагтын аймагай «Дружба», Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Зэдын аймагай «Заречный», Торинн, Борьёогой совхозууд, Ивалгын ОПХ, Кабанскын, Шасаргаһын, Ярууны совхозууд, «Сибиряк» колхоз ногооной гурил урдынхиһаа ехээр, һайн шанартайгаар нөөсэлһэн юм.

Мүнөө ажахынуудай бэлэдхэһэн эрхим сортын ногооной гурилай килограмм бүридэ 180 миллиграмм нэгэдэхи сортынхидо 150-һаа 180 миллиграмм, хоёрдохи сортдо 120-һоо 150 миллиграмм каротин бии байха эрилтэ табигданхай. Тиихэдэнь ямаршье сортын ногооной гурил 14 процент протеинтэй, 26 процентһээ бага бэшэ клетчаткатай, 10—12 процент шиигтэй байха ёһотой.

Ногооной витаминтай гурил һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ гэбэл, ногооной витаминай, белогой, сахарай алдагдахаһаа урид, хүсэд буурсаглажа эдеэшэхыень хүлеэнгүй, эртээнһээ сабшаха хэрэгтэй. Хэрбээ хожом добол минеральна бодосуудынь ехээр алдагдажа магадгүй юм.

Ногооной гурил бэлэдхэхэ заабари хазагайруулхада шанарынь эрид доошолдог. Заримдаа ажахынуудай […] 0.4 агрегадай хүдэлмэр[…] сабшагдаһан ногоогоо 4[…] процент болоторнь хата[…] шухала хэрэгтэй карот[…] ень һалгадаг байна. 10[…] процент шиигтэй ного[…] гурил нөөсэлжэ абахы[…] ла нэгэ түрэлэй ногоо са[…] ха хэрэгтэй. Юуб гэх[…] бүдүүн эшэтэй үбһэ[…] ногоонтой холижо сабша[…] жэгдэ хатахагүй, […] соогоо шатадаг гээшэ.

Белок, витаминаар […] ногооной гурил хүсы […] доннигоор. обёос гор[…] холисоор, сабшалангай но[…] гоор, кукурузаар. нарай[…] сэгээр, тиихэдэ намар[…] хартаабхын. морхообой, […] лын, тибһэтэ ургамала[…] набшаар хэхэдэ зохид […] Бэлэн болоһон гурилаа […] наар хадагалха гээшэ […] шухала. Агрегадһаа […] тэ юулэгдэһэн гурилаа […] рлоун, харанхы байра […] гурбан хоногой туршада […] дагалжа хатааха эри[…] Удаань складта ору[…] талхада зохид байдаг. […] иимэһээ бэлэдхэгдэһэн г[…] һалхитуулжа. наранда […] руулбал, бүхы һайн ш[…] рынь доошолдог гээш[…].

Агрегадуудаа бүтээ[…] гээр хүдэлгэжэ, һайн ш[…] тай ногооной гурил ехээр […] лэдхэжэ абахын тула […] хүдэлмэридэ дүршэнги […] нүүдые томилхо хэрэ[…] Юуб гэхэдэ, дүршэл ш[…] баритай, урдандаа […] ажалда хүдэлмэрилһэн […] шинистнүүд бэлэн боло[…] гурилай шанар бэлээр то[…] хойлдог байна.

Мүнөө республика до[…] най тэжээл бэлэдхэл[…] далайсатайгаар ябуулагда[…] захалба. Тиин һайн шана[…] тай үбһэ, ногооной гурил […] бэгээр бэлэдхэхын тула […] хы заабаринуудыень на[…] наар баримталха зэргэтэй.

С. БЕКЕТОВ.
республикын агрохимлабораториие даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

«Забайкаллес» нэгэдэлэй коллектив энэ жэлэй түрүүшын хахадта модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые, технологическа зомгооһо гаргаха даабаряа болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 34,7 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэн шэрэгдээ. 1 миллион 792 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Нэгэдэлэймнай олохон предприятинуудай коллективүүд түрүүшын хахад жэлэй даабари амжалтатангаар бэелүүлээ. Баргажанай, Хориин, Хүртэйн, Итанцын леспромхозуудай, Буряадай мебелиин ба модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэд илангаяа һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ дээрэ дурдагдаһан предприятинуудай коллективүүд гурбадахи кварталай эхинһээ бүри шангаар хүдэлжэ байна. Хориин, Хүртэйн леспромхозуудай хүдэлмэришэд амжалтаяа улам арьбадхана.

Ойдо модо бэлэдхэдэг бригадануудай дундаһаа Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэн Ф. М. Бурдуковскиин хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд онсо шалгарна. Энэ бригадын коллектив 1976 ондо 102 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр уялга абаһан юм. Түрүүшын хахад жэл соо 54 мянган кубометр модо бэлэдхэбэ. Итанцын леспромхозой Л. С. Мельниковэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив хахад жэлэйнгээ даабари мүн лэ үлүүлэн дүүргэв.

М. КАЛЕКИН,
«Забайкаллес» нэгэдэлэй ажалай, салин хүлһэнэй таһагай начальник.

КУРСКА ОБЛАСТЬ. Михайловскын горно-шанаржуулгын комбинадта шэнэ фабрикын түрүүшын ээлжээн ашаглалгада тушаагдахаар бэлдэгдэжэ байна. Бүхэсоюзна комсомольско эршэтэ барилга гэжэ соносхогдоһон барилгын барилгашад сентябриин 20 болотор машина болон хоморон шухаг машинануудаи хабсаргалгые дүүргэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь хабсаргагшад (зүүн гарһаа) Виктор Антошин, Алексей Голубев, Алексей Шикунов, Василий Зарубин, Александр Каробатов ба Александр Афанасьев. Хабсаргалгын хүдэлмэри хэхэдээ, залуу барилгашад һарынгаа даабарние ходо үлүүлэн дүүргэдэг; доронь — фабрикын барилга түлэг дундаа.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

УСТЬ-ИЛИМСК (Эрхүүгэй область). Усть-Илимскэ ГЭС дээрэ 240 мянган киловатт хүсэтэй генератор хабсаргажа эхилбэ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө тиимэ гурбан агрегат ашаглалгада оруулагдаха юм. Тиихэдээ станцинуудай хүсэн 2.640 мянган киловатт болотороо ургаха байна. Усть-Илим дээрэхи ГЭС мүнөө баригдажашье, хүдэлгэгдэжэшье байна. 9 миллиард гаран киловатт-час хямдахан сэнтэй электрын элшэ хүсэн Сибириин нэгэдэмэл энергосистемэдэ үгтэнхэй. Ерээд жэлдэ энэ станциин элшэ хүсэниинь БАМ-ай баруун зүгэй участогта үгтэдэг болохо юм.

• • •

ШЕКИ (Азербайджанай ССР). Закавказиндахи эгээл ехэ таряан ажалтай Орджоникидзиин нэрэмжэтэ совхозой комбайнер Эльман Адигезалов Азербайджанда эгээл ехээр оросһо сохиһон байна. Тэрэ хадаа шэнэ ургасын мянгадахи тонно оросһые комбайнайнгаа бункер сооһоо буулгаа. Ростовско областиин механизаторнуудай жэшээгээр байгуулагдаһан хуряалга-транспортна зуу гаран звенонууд мүнөө республика дотор таряа хадажа байнхай. Тэдэнэр бултадаа үдэр үдэрэйнгөө нормонуудые холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэдээ 400 мянга гаран гектарай залаата үргамалнуудые хуряаба. Энэнь бүхы тарилгын талмайн гурбанай хоёр хубинь болоно.

• • •

НОВОСИБИРСК. Нюренгринскэ нүүрһэнэй уурхайтай зэргэлээд мал ажалай фермэнүүд, һүнэй завод, шубуунай фабрика, тепличнэ комбинат баригдаха юм. Урда Яхадай промышленна районие эдеэ хоолой зүйлөөр хангажа байха хүдөө ажахын энэ комплексын барилга эхилэгдээд байна.

• • •

ТБИЛИСИ. Грузиин арадай архитектурые болон ажаһуудалые харуулһан музей республикын ниислэлдэ нээгдэбэ. Грузиин бүхы газар нютагуудһаа онсо өөрэ шэнжэтэй 50 гаран гэрнүүд эндэ соморхоноор асарагдажа табигдаа. 45 гектар талмай эзэлдэг энэ һайхан музейдэ орожо харагшад республикын элдэб газар нютагуудаар ябажа үзэһэндэл болохо юм. Эндэхи зүйлнүүдэй дунда эртэ урда сагай шулуун гэрнүүд, һиилэжэ шэмэглэһэн модон гэрнүүд, аранга-хэрэмүүд бии.

• • •

БРЕСТ. Энэ областиин ажахынуудай зүгытэй газарнуудта зүгын тоһо гаргажа эхилбэ. Брестын зүгын питомник түрүүшын тонно гоһо бүлэбэ. Энэ питомник ой тужанууд соо мянган бүлэ зүгынүүдтэй юм. Мүнөө зүгынүүд гэршүүхын сэсэгтэй полинуудта абаашагдаха.

• • •

ВЛАДИВОСТОК. Приморийн «Овощепром» гэжэ мэргэжэмэл трестын совхозуудта эртын хартаабха хуряажа эхилбэ. Ондоо сортнуудһаа хахад һараар түрүүн эдеэшэдэг «Приекульский» гэжэ сорт эндэ ехэнхидээ ургуулагдана. Приморидо бүри ехээр хартаабха үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Промышленна түб газарнуудые тойроод «хартаабхын поясууд» байгуулагдаа. Тиихэдээ 18 мянган гектар талмайтай мэргэжэһэн ажахынууд бии болгогдоо.

• • •

КАПСУКАС (Литвагай ССР). Эндэ торф буйлуулха комплексноор оньһожоруулагдаһан завод ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ хадаа 100 мянган тонно малай хэбтэриин зүйл, 40 мянган тонно сохимол түлишэ жэл соогоо гаргадаг байха юм. Шэнэ предприяти болбол табан жэлэй үе соо Литвада ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаһан 6 предприятинуудай нэгэниинь болоно. Шэнэ предприятинууд баригдахадаа, 1980 он болотор малай фермэнүүдэй хэбтэри үйлэдбэрилгын хэмжээнэй […] нэгэ хубиар хүсэеэ […]хэ байна. (ТАСС).

[Б]АГШАНАРАЙ МЭРГЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ — ШУХАЛА АСУУДАЛ

[...]ДАП гэгээрэлэй гуримые [...]нь һайжаруулхаар КПСС-[...]һэн зорилгонуудые бэе[...] хадан совет һургуулиин [...]ын түсэбөөр. бүхы багша[...] ажал ябуулгаар [...] юм. Юһэдэхи табан [...] республикымнай баг[...]шуу бэшээр хүдэлөө ха юм [...] эрдэмэй туйлалтада. [Б]агшанарай дүршэлдэ түрүү [...] һургуулинууд хадаа һу[...]хүмүүжүүлгын хүдэлмэ[...] һайжаруулаа. Жэ[...] 1971 онһоо хойшо респу[...] һургуулинуудта нэгэ класс[...]шадые хоёр жэлдэ һуулга[...] 10 дахин хороо. Партии[...]гуудай хүтэлбэри доро үр[...] улад зоной туһаламжаар [...]улай бүгэдэ ниитын дунда [...] бэелүүлхэ талаар ехэ [...] хэгдээ. 1975 ондо [...]асс дүүргэһэн мянган һу[...] бүхэнэй 065-ниинь 1975 — [...]уудта дунда һуралсалаа [...]лүүлээ. Табан жэлэй тур[...] республикын һурагшадай [...] хүдөөгэй найма мянгаад [...] бэлдэгдээ.

[...]ССэй XXV съездын шиид[...]гуудые хүтэлбэри болгон, [...] бүхэнэй ажалые сэгнэхэдээ, [...] хүмүүжүүлгын бүхы [...] шанарые, ашаг үрые [...] дээшэлүүлнэб гэжэ [...] ёһотой. Юуб гэхэдэ, [...] арадай гэгээрэлэй сан[...] хүгжэлтын түлхюур боложо үгэнэ бшуу. Москвагай багшанар съездын урда тээ бэшэһэн бэшэг соогоо иигэжэ хэлээ һэн: **«Хэжэ байһан хэрэгтээ үүсхэлтэйгээр хандалга, педагогическа шадабариая һайжаруулга, ажалай журам сахилга, бэе бэедээ эрилтэ табилга, нүхэр ёһоной туһаламжа гэхэ мэтын асуудал ямараар шиидхэгдэнэб, тэрээнһээ хүдэлмэриин шанар дулдыдаха гэжэ тон һайнаар ойлгохо шухала. Тиимэһээ хэшээл бүхэн, классһаа гадуур хэмжээ ябуулга бүхэн, классай хүтэлбэрилэгшын час бүхэн һайнаар бэлдэгдэдэг байг, ашаг үрэ ехэтэй байг».**

Энэ талаһаань абажа үзэхэдэ, багшанарай педагогическа мэргэжэлые дээшэлүүлгэ, методическа хүдэлмэриин эмхидхэл, түрүү дүй дүршэлые суглуулан тобшолоод, олоной дунда нэбтэрүүлгэ хадаа бодото дээрээ угаа ехэ удха шанартай байна.

БАГШАНАРАЙ болон арадай гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар, илангаяа шэнэ программаар багшанарые дахин бэлдэхэ хэрэгтэ ИУУ-гай үнгэргэдэг курсанууд, семинарнууд горитой һуури эзэлдэг гээшэ. Юһэдэхи табан жэлэй үедэ тиимэ курсануудта 11 мянганһаа үлүү багшанар һуралсаа. Харин богони болзортойгоор зарлагдаһан семинарнуудта арбан мянга шахуу багшанар һураһан байна. Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын курсануудта марксизмленинизмын суртал, партиин съезднүүдэй материалнуудые шудалалга, мүн ниитэ-педагогическа асуудалнууд, эрдэм техникын, литература болон искусствын туйлалтанууд ехэ һуури эзэлдэг юм. Гэхэ зуура, һуралсалай предмедүүдые зааха онол арганууд тушаа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэхэ тушаа асуудалнууд баһал шухала гэжэ тоологдодог ааб даа. Багшанарай түрүү дүй дүршэлые олоной дунда нэбтэрүүлгые улам үргэдхэхэ гэһэн уряа доро мүнөө үеын курсанууд, семинарнууд үнгэрдэг болонхой.

ҺУРГАГШАДАЙ мэргэжэл дээшэлүүлхэ, шэнэ программаар хүдэлжэ һургаха хэрэгтэ республикын партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй багшанар эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институт арбадахи табан жэлдэ мэргэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин талаар холын хараата түсэб зохёогоо һэн. Дүрбэн мянганһаа үлүү багшанар, арадай гэгээрэлэй бусад хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри курсада, семинарта хабаадуулагдадаг байха. Арбадахи табан жэлдэ институдай һуралсалай болон материальна үндэһэн һайжаруулагдаха. педагогическа түрүү дүй дүршэл улам ехээр шэнжэлэгдэжэ, түсхай тобшолол хэгдэхэ.

ҺУРАГШЫН һуралсалдаа туйладаг амжалта хадаа багшаһаа дулдыдаха гэжэ бултанда мэдээжэ ха юм даа. Энэ хадаа практика дээрэ баталагдаһан хэрэг. Хэрбээ теоретическа талаараа эрдэмтэй, методическа бэлэдхэлтэй, нютагай үйлэдбэри һайн мэдэдэг байгаа һаа, хэрбээ саг үргэлжэ марксистско-ленинскэ суртал шудалдаг, эрдэм шадабарила ходо баяжуулжа байдаг һаа, тиимэ багша коммунис хүмүүжүүлгын зорилгые гүйсэд бэелүүлжэ шадаха юм. Манай республикын һургуулида тиимэ багшанар олон. Мүнөө үедэ хоёрдохи багша бүхэн өөрынгөө предмедээр амжалта туйлажа, һурагшадые хоёрдохи жэлдэнь һуулгахаа болинхой.

Мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула багшанарай өөһэдөө хүдэлхэ гээшэ мүнөө үедэ шухалын шухала гэжэ тоологдодог болонхой. Өөрынгөө эрдэм мэдэсые шэнэлэн һэльбэнэ байгаагүй һаа, үе сагайнгаа эрилтэһээ таһарха ушартай. Энэ эрилтэ имагтал һургуулиин багшанарта бэшэ, бидэндэ бултандамнай хабаатай ааб даа.

Һүүлэй үедэ республика доторнай бэе бэедээ дүтэ оршодог һургуулинуудай, аймагуудай багшанарые, директорнуудые, тэдэнэй орлогшодые суглуулжа, семинарнуудые, практикумуудые үнгэргэлгэ дэлгэржэ байнхай. Имагтал 1975—1976 онуудай һуралсалай жэлдэ тиимэ семинар болон практикумда 3000 хүн хабаадаһан юм. Иимэ ёһо хадаа багшанарта, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэ угаа ехэ туһатай.

Педагогическа түрүү дүй дүршэл багшанарай дунда нэбтэрүүлхэ зорилготой «Педагогическа уншалга» гэжэ научно-практическа конференци үнгэргэгдэдэг гээшэ. 1975 ондо «Педагогическа уншалгада» гэгээрэлэй 620 хүдэлмэрилэгшэд хабаадажа, 350 элидхэл бэлдэгдэһэн, зууниинь уншагдаһан байна. 11 эрхим элидхэл түбэй «Педагогическа уншалгада» зууршалагдаа. Олон элидхэл, согсолборинууд, брошюранууд соо оруулагдахаар, газетэ болон журналда толилогдохоор хараалагдаа. «Педагогическа уншалгада» хабаадагшад һайшаалай грамотаар шагнагдадаг.

БАГШАНАРТАЙ үнгэргэгдэхэ методическа хүдэлмэриин бүхы гурим мүнөө үедэ хубилгагдажа, шэнэлэгдэжэ байна. Энэ юунһээ болооб гэхэдэ, һургуулида бүри орёо зорилго, орёо эрилтэ табигдана. Мүнөө үедэ ниитэ багшанарай аттестаци боложо байна ха юм даа. Манай республикын Гэгээрэлэй министерство 1976—1977 онуудай һуралсалай жэлые һургуулиин директорэй хүдэлмэриие харалгын жэл гэжэ соносхоо юм. Багшанарай аттестацииє, директорнуудэй хүдэлмэриин харалгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэ хадаа педкадрнуудтай үнгэргэхэ хүдэлмэриин хэр зэргэ зүбөөр эмхидхэгдэһэнһээ дулдыдаха...

Имагтал хубиингаа хэрэг тухай хөөрэнгүй, өөрынгөө хүтэлбэрилжэ байһан Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай коллективэй юу хэдэг, ямар асуудал шиидхэдэг тушаа тогтобоб.

Ц. ЖАМЦАРАНО,
РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша.

ЭЛШЭ ХҮСӨӨР ХАНГАХА ЗОРИЛГОНУУД

Арбадахи табан жэлдэ түлишын, элшэ хүсэнэй нөөсэ хэрэглэлгые нилээд хубилгаха гэжэ СССР хараална. Нефть болон газай орондо ехэнхидээ шулуу нүүрһэнэй, атомай элшэ хүсэн хэрэглэгдэхэ юм. Эдэ хубилалтанууд ямар үндэһэтэйю, байгаалиин түүхэй эд олзоборилгын хэмжээндэ ямар нүлөөтэй байхаб?

Манай орон хадаа түлишын, элшэ хүсэнэй нөөсөөр өөрыгөө хүсэд хангадаг дэлхэй дээрэхи ори ганса индустриальна гүрэн юм. Харин бидэ эдэ нөөсэнүүдые үргэлжэдэнь хэрэглэхые оролдодог гээшэбди. Мүнөө мэдээжэ болоһон элдэб янзын элшэ хүсэн хадаа энэ талаар арадай ажахые хангалгада хабаатай байна. Гэбэшье дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай нефть болон газ хэрэглэлгэ илангаяа ехээр дээшэлээ. 1950 ондо тэрэ — 23 процент байһанаа энэ табан жэлэй эхиндэ 66 процентдэ хүрэбэ.

Нефть болон газ ехээр олзоборилон хэрэглэлгэ хадаа экономикын тон шухала асуудалнуудые богони болзор соо шиидхэхэ арга олгоно. Тэрэнэй ашаар ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалые элшын хүсөөр хангалга эрид дээшэлээ. Тиигэжэ нефть болбосоруулдаг, химическэ, металлургическа болон элшэ хүсэ ехээр хэрэглэдэг бусад промышленность түргөөр хүгжэһэн байна.

25 жэлэй туршада орон дотор нефть олзоборилго 13 дахин, газ абалга 46 дахин дээшэлээ. Гэхэтэй хамта, США, Англи болон бусад оронуудайхидал адли манай эндэ шулуу нүүрһэ олзоборилго доошолоогүй, харин эршэтэйгээр дээшэлһэн байна.

Химическэ индустри болон бусад үйлэдбэринүүдтэ нефтиин бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болохо хадань, арбадахи табан жэлдэ энэ талаар хубилалтанууд хараалагдана. Хэрбээ 1980 ондо нефть болон газ олзоборилгын нэгэ хахад дахин дээшэлхэ байгаа һаань, технологическа зорилготойгоор тэдэниие хэрэглэлгэ хоёр дахин дээшэлхэ. Ураалай болон Поволжиин ууралай хүсөөр ябуулагдадаг станцинууд шулуу нүүрһэн дээрэ хүдэлгэгдэдэг болохо.

Мүнөө үедэ ороной зүүн хубида түүхэй эдэй шухала баазануудые байгуулха гэһэн асуудалнууд табигдана. Оронoймнай Европо хубиинхида орходоо, элшэ хүсэнэй нөөсэ үйлэдбэрилхэдэ тэндэ хямда боложо үтэдэг. Гэбэшье түбхинэн һуурижуулагдаагүй газарта хүдэлмэри эмхидхэхын, хэдэн мянгаад километр газарта түлишэ зөөхын тула капитальна ехэ һомололго хэрэгтэй байна.

Элшэ хүсэ үйлэдбэрилгые түлишын түүхэй эдэй баазануудта дүтэлүүлхэ талаар хүдэлмэри хэгдэнэ. Тиигэжэ ороной зүүн хубида Братска, Усть-Илимэй, Саяанай гэхэ мэтэ промышленна томо бүлэгүүд баригдана. Гэбэшье элшэ хүсэнэй 80 процент нөөсын Ураалһаа зүүлжэ оршодог байгаа һаань, тэрэниие хэрэглэгшэдэй 75 процентнь ороной баруун хубида оршодог байна.

Арбадахи табан жэлдэ ороной түбэй болон баруун хубиин районуудта атомна электростанцинуудые бариха гэһэн программа энэ асуудал шиидхэлгэдэ туһалха юм. Гэбэшье зүүн зүгэй элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые түргэн хэрэглэхэ гээшэ шухала зорилго болоно.

Шулуу нүүрһэнэй томо ехэ хэбтэшэнүүдэй үндэһэн дээрэ Сибирь болон Казахстанда ууралаар хүдэлдэг хүсэтэ электростанцинууд болон элшэ хүсэнэй бүлэг барилга энээндэ нүлөөлхэ юм.

Казахстанай шулуу нүүрһэнэй Экибастузска бассейнэй райондо түсэблэгдэһэн дүрбэн миллион киловатт хүсэтэй табан электростанциин нэгэниинь баригдажа эхилээ. Сибириин Итатска шулуу нүүрһэнэй уурхайда тон ехэ бүлэг барилга бодхоогдожо байна. Тус тустаа 6,4 миллион киловатт хүсэтэй 10 электростанци эндэ баригдахаар хараалагданхай.

Түбэй Сибирьтэхи Канско-Ачинска шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэ ороноо түлишөөр хангалгада онсо һуури эзэлхэ байна. Уридшалан тоолоһоной ёһоор, 2000 ондо тэрэ 700 миллион тонно шулуу нүүрһэ үгэдэг болохо гэхэ гү, али ороной бүхы хэбтэшэнүүдһээ нүүрһэ абалгын мүнөөнэй хэмжээндэ хүргэгдэхэ байна.

Эндэ дурдагдаһан нүүрһэнэй бүхы хэбтэшэнүүд нээмэл аргаар ашаглагдана, тиимэһээ энэ ажал нилээд хямда боложо үгэнэ. Мүн эндэхи элшэ хүсэн баһал хямда юм. Харин тэрэниие холо зөөхэ ушар эрдэм, техникын түбэг бэрхэшээлнүүдтэй байна. Жэшээнь, Канско-Ачинскаһаа Европын түб хүрэтэр дүрбэ мянган километр болоно. Дэлхэй дээрэ электрын элшэ хүсэн холо хэзээшье дамжуулагдаагүй юм.

Иимэ лининүүдые татахын тула эрдэм-шэнжэлэлгын болон проектнэ хүдэлмэри үниинэй хэгдэдэг. Арбадахи табан жэлдэ энэ талаар шиидхэгдэхэ зорилгонууд тухай СССР-эй энергетикын болон электрификациин министр Петр Непорожний КПСС-эй XXV съезд дээрэ хэлээ һэн.

Сергей ЯТРОВ,
техническэ эрдэмэй доктор, түлишэ болон элшэ хүсэнэй талаар асуудалнуудые үргэлжэдэнь шиидхэхэ институдай директор.

[...]ШАТАЙ РЕПОРТАЖ

[...]ҺАТАЙ ШАЛГАЛТА

[...]рата тосхоной захада [...] хорёологдоһон ужам [...]айн тэг дунда элдэб [...] машина, [...] нэгэ [...]аар зэргэлүүлэн та[...] жэрылдэн харагда[...] хажуугаар бул[...] шэнэ формоор [...] эдир хүбүүд, ба[...] тэрэ юумэ бүрид[...]аршэб харюусалга[...]алтада бэлдэжэ бай[...]бэртэй. Эдэнэрнай [...] 6-дахи СПТУ-гай [...] курсын һурагшад. Мүн тэдэниие мэргэ[...]шадабарида һургажа [...] мастернуудшье эндэ [...] Зэргэлээ техни[...] талада машина бү[...] нэгэ стол таба[...] [...]дэнь газарта хад[...] гадаһан дээрэхи [...]ида тоо бэшэгдэнхэй.

[...] мүнөө хоёрдохи курс [...] байһан сэрээдүйн [...]рнуудта тон ха[...] шалгалта эдэнэ[...] ха юм. РСФСР-[...]рнүүдэй Соведэй [...] техническэ мэргэ[...] талаар гүрэнэй [...] шиидхэбэреэр [...] тухай шалгалта тү[...] үнгэргэгдэхэнь [...] шалгалтын хүдэл[...] хүдөө ажахын [...] һурагшад амараар [...], хэр зэргын шада[...] болооб гэжэ тодор[...] сэгнэгдэхэһээ гадна, [...] дутуу ойлгоһон [...] заһаруулха, заажа [...] болоодоно. Эдэ бүгэ[...] училищиин багшанар бо[...] мастернуудһаа бүридэ[...] комисси бэелүүл[...].

[...] һурагшад жаг[...] [...]. Училищиин [директ]ор Н. Ю. Намсараев, [...]ийкын техническэ мэр[...] олгохо талаар управ[...] инспектор Н. А. Про[...]. Бага-Кунадейн [...] багша В. В. Ли[...] шалгалтын үг ор[...]ухай һурагшадта хэ[...] шухала зүбшэл заабаа[...] [...]

[...]

Тэдэнэр «ДТ», «Беларусь» тракторнуудые ябуулжа туршана, орооһоной сеялкэ, хартаабха малтан хуряаха машина, плуг, культиватор болон бусад онһото тухеэрэлнүүдэй дэргэдэ тухашарна, ажалай бүтээсэ, түлишэ-тоһо алмаха, ургаса гээлтэ хоролтодо оруулахагүй тушаа зохёогдоһон орёо бодолгонуудые болоно...

Иигэжэ хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхэ ашатай туһатай шалгалтын хүдэлмэри эхилээ юм.

Хоёрдохи үдэрэйнь эсэстэ шалгалта дүүрэжэ, дүнгүүдынь соносхогдобо. Бүхыдөө 50 һурагшад энэ шалгалтада хабаадуулагдаа. Эндэ илангала мастер С. Н. Балдановай хүтэлбэрилдэг 5-дахи бүлэг шалгараһан байна. Тус бүлэгэй һурагшадай олонхинь һайн сэгнэлтэдэ хүртөө. Харин дээрэ хэлэгдэһэн Н. Н. Кривецкий «таба» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Тэрэшэлэн Ц. Жанчипов, М. Цыренжапов, Ж. Цыренов, А. Вильская, С. Кузнецов болон бусад шалгалтынгаа хүдэлмэри һайнаар дүүргээ.

Ерээдүйн тракторист-машинистнүүд энэ шалгалтын үедэ һайн бэлэдхэлтэй боложо байһанаа харуулба. Тэдэнэй 56 процентнь 4—5 гэһэн сэгнэлтэнүүдтэ хүртөө. Юрэнхы дээрээ 98 процентнь даабаринуудаа дүүргэжэ шадаа. Гэхэтэй хамта зарим һурагшадай эрдэм мэргэжэлэй шанар үнөөл һула байһаниие энэ шалгалтын хүдэлмэри харуулжа үгөө. Машина, техникэя гамтай зүбөөр ашаглаха, гэнэ усал һэргылэн сахиха эрилтэнүүдые наринаар дүүргүүлжэ һургаха тухай комиссиин гэшүүд онсолон заба. Мүнөө шалгалта бариһан бүхы һурагшад хойто жэл һайн бэлэдхэлтэй механизаторнууд боложо, колхоз, совхозуудта хүдэлхөөр ошохо ёһотой бшуу. Энээнэй тулада СПТУ-гай багшанарай коллектив бүхы оролдолгоо гаргаха гээд, үгэ хэлэлгэд шалгалтын дүн соёолһон зүйлһөөн дээрэ шиидхээ.

Республикын томо училищинуудай нэгэн болохо Нарһатын СПТУ-да 150 гаран һурагшад үргэн мэргэжэлтэй механизаторнуудай, автомашинын жолоошодой, слесарьнуудай курсада һуралсана. Тэдэнэй олонхинь наймадахи классай һүүлээр 3 жэлэй туршада һуралсаха зууран, мэргэжэл олохоһоо гадна, дунда эрдэмэй аттестат абажа гарадаг болонхой. Тус училищи һуралсалай һайн баазатай юм. Ужам ехэ һуралсалай байшандахи шэнэ янзаар түхеэрэгдэһэн классууд, мастерскойнууд соонь эрдэм номдо, шалиһэн мэргэжэлдээ һураха бүхы арга боломжо байгуулагданхай. Гадна ерээн һурагшадай байха хамтын шэнэ байра, столово болон спортын заалшье байха. Хүдөө нютагай гол ажалшад болохо механизаторнуудые һургахын тулада эдэ һайн эрхэ байдал олгогдонхой байна ха юм. Гансахан энэ жэлдэ тус училищиие 70 гаран тракторист-машинистнүүд, гурбадахи классай жолоошод дүүргэжэ гараба. Харин һуралсалай шэнэ жэлдэ түсэбэй ёһоор 150 һурагшад шэнээр абтаха болоно. Республикын олонхи аймагуудай, мүн хүршэ Шэтын областииншье хүбүүд, басагад Нарһатын СПТУ-да һуралсажа, дунда эрдэм мэргэжэлтэй боложо гараха байна.

Л. ДУГАРОВ,
манай корр.

БАМ-ай БАРИЛГА ДЭЭРЭ

Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ хүдэлдэг барилга - хабсаргалгын 575-дахи поездын комсомол-залуушуулай бригадын коллективые Ленинскэ комсомол лауреат А. И. Рябков хүтэлбэрилнэ. Зүүн гарай зураг дээрэ — бригадир А. И. Рябков; БАМ-ай ажалай үглөө. Шэнэ Уоян тосхондо.

А. КУПРИЯНОВАЙ фотонууд.

ЗЭДЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ДЕПУТАДАЙ ҮДЭР

Аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет нютагай Соведүүдэй депутадуудай һуралсал һайнаар эмхидхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Кварталда нэгэ дахин депутадай үдэр үнгэргэгдэдэг байна.

Депутадай ээлжээтэ үдэр һаяхан Армаг тосхондо болоо. Тэрээндэ Алцагай сомоной, Наринай, Доодо-Торнии сельскэ, мүн аймагай Соведүүдэй депутадууд хабаадалсаһан байна. Хэмгадаа 66 депутат байлсаба.

Наринай сельсоведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин ажал ябуулга тухай тус комиссиин түрүүлэгшэ Н. М. Сергеев, Алцаг тосхоной эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэри тушаа тэрэнэй түрүүлэгшэ, сомоной депутат Д. Ж. Радиаева, Доодо-Торнии сельсоведэй соёл культурын, арадай эд хүрөнгые хамгаалгын талаар саг үргэлжын комиссиин ажал ябуулга тухай тус комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Н. Я. Кречетов гэгшэд элидхэлнүүдые хэһэн байна. Мүн ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудай дүрим тухай асуудал зүбшэгдэһэн байха юм.

Нютагай Соведүүдэй депутадууд өөһэдынгөө округуудта ябуулдаг хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдөбэ. Тус асуудалаар Наринай, Алцагай, Доодо-Торнии сомсоведүүдэй депутадууд Н. А. Бекетов, А. В. Прониченва, О. А. Никонова болон бусад үгэ хэлэжэ, дүй дүршэл тухай хөөрэлдэһэн байна.

Аймагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Д. Ю. Цыбикжапов, Торнии совхозой директор А. С. Аржанович гэгшэд депутадуудай үмэнэ үгэ хэлэв. Доодо-Торнии совхозрайкооопой правлениин түрүүлэгшэ Ф. П. Осколков, эндэхи больницын ахамад врач Г. Т. Цыренов депутадуудай асуудалнуудта харюусаһан байна.

АЖАЛШАДАЙ СУГЛААНУУД

Аймагай тосхонуудта, һуурин газарнуудта ажаһуугшадай хамтын суглаанууд боложо байна. «Ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ажалшадай хабаадалсаха тухай», «Ниитын гурим сахилга ба архидалгатай тэмсэл тухай» асуудалнууд ажалшадай суглаанууд дээрэ зүбшэгдэнэ.

Бага-Нарин тосхондо ажаһуугшадай хамтын суглаан боложо үнгэрбэ. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ ажалшадай хабаадалсаха тухай асуудалаар Гэгэтын сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Б. Д. Жапов элидхэл хэбэ. Ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хүн бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, түргэн колхоздоо туһалха гэһэн шиидхэбэри суглаанда хабаадагшад абаа.

Н. САНЖИЕВ,
Зэдын аймсоведэй гүйсэдкомой секретарь.

ЛЕКЦИНҮҮДЫЕ УНШАНА

«Знание» бүлгэмэй гэшүүд КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна заочно дээдэ һургуулиин багша, түүхын эрдэмэй кандидат Ф. Л. Чусовикин, Москвагай энергетическэ институдай багша, түүхын эрдэмэй кандидат доцент В. В. Колосков гэгшэд Загарайн аймаган ажалшадай урда 20 гаран лекци уншаа. Нүхэр Чусовикин партиин Загарайн райкомой эдэбхитэдтэй уулзалгын үедэ һонирхолтой лекци уншаһан байна. Тэрэшэлэн лекторнууд аймагай политинформаторнуудай, агитаторнуудай болон агитколлективүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй семинар дээрэ үзэл сурталай талаар тэмсэл тухай лекцинүүдые хээ.

В. РИНЧИНОВА.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

МЕТРО БАРИГШАД ЭРШЭЕЭ ШАНГАДХАНА

ПРАГА. Эндэхи метрополитенэй барилгашад жэлэй хоёрдохи хахадые ажалай шэнэ амжалтаар тэмдэглэбэ. И. Патим, Е. Станк, М. Зимовчак гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд онсо шалгараа. Метрогой хоёрдохи ээлжээнэй «Староместская» станциин барилга дээрэ ажалай 20 үдэрэй туршада соо 20 метр тоннель малтагдаһан байна. Тиин урда тээхи рекордынь гансал 25 процентээр дээшэлүүлэгдэв.

Метрогой шэнэ линиин барилга Прага хотынхидые ехэтэ һонирхуулаа. Энэнь Чехословакиин ниислэлэй хүн зоной олоороо ажаһуудаг урда ба баруун районуудые хоорондонь холбохо юм.

КУБЫН АЖАЛШАДАЙ АМАРАЛТА

ГАВАНА. Кубын ажалшадай амаралтада ехэ анхарал хандуулагдана. Мүнөө зунай амаралтын хаһын түлөө үедэ, Санта-Мария, Гуанабо, Варадеро, Сьенфуэгос гэдэг суута курортнуудта, Пилос олтирог дээрэхи амаралтын байшангуудта хэдэн мянган кубинецууд амарна.

Курортын шэнэ зононуудые эмхидхэлгэдэ, гостиница, кемпинг, ресторан, кафе, столовонуудай барилгада, пляжнуудые түхеэрэлгэдэ гүрэнэй зүгһөө жэл бүри ехэ мүнгэн һомологдоно. Хэдэн зуугаад мянган кубинецууд жэл бүри профсоюзай хүнгэлэлтэтэ путевкануудаар амарха арга боломжотой. Гансахан энэ табан жэлэй туршада миллион шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад тиимэ путевкануудые абаха.

«ПРОГРЕСУЛ» ЗАВОДОЙ НАМТАР

50 жэлэйнгээ ойтой дашарамдуулан, социалис мүрысөөндэ амжалтануудые туйлаһанай, республика доторoo машина бүтээлгэ хүгжөөхэ хэрэгтэ оруулһан хубитынгаа түлөө «Прогресул» завод «Румыниин Социалис Республикын одон» гэһэн нэгэдэхи шатын орденоор шагнагдаа.

Румыниин фашис дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэнһөө, орон доторнь арадай засагай тогтоогдоһонһоо хойшо «Прогресулай» ёһото намтар эхилһэн юм гэжэ заводой техническэ директор В. Ангел ТАСС-ай корреспондентдэ хөөрэбэ.

Совет проектээр бүтээгдэһэн түрүүшын экскаватор 1957 ондо заводһоо гараһан түүхэтэй. Советскэ Союзай эрдэмэй инженернүүд, техникүүд болон хүдэлмэришэдтэй хамта машинын техническэ болон ашаглалгын шанар һайжаруулха хүдэлмэри хээ һэмди. Манай бүтээһэн продукци мүнөө Венгри, Польшо, Чехословаки, Куба болон бусад оронуудта амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ.

ВАРАЙГААР ХУРЯАЛГА ДҮҮРЭНТЭЭ

ХАНОЙ. СРВ-гэй хойто хубиндахи хүдөө ажахын кооперативуудай полинууд дээрэ хабар таригдаһан барайгарай хуряалга дүүрэнтээ. Республикын ЦСУ-гай мэдээсэлэнэй ёһоор, энэ үргамалай таригдаһан бүхы талмайн 90 процентын барайгар хурягдаад байна. Нгетинь, Виньфу, Хошонбинь провинцинуудта, Ханой, Хайфон шадар оршодог кооперативуудта барайгар хуряалга дүүрэнхэй.

ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ХҮСЭН

ВАРШАВА. Арадай засагта Польшын хурдан түргэн хүгжэлтэдэ социалис ёһоной экономическа нэгэдэлэй удха шанар жэлһээ жэлдэ улам ехэ болоно гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын эрдэмэй дээдэ һургуулиин политэкономиин кафедрые даагша В. Искра ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. — Социалис нэгэдэлэй үүргэ ба удха шанар СЭВ-эй гэшүүн оронуудай экономическа байгуулалтые үндэһөөрнь хубилгахаһаа гадна, мүн СЭВ-эй гадаадын ба дотоодын дэлгүүрнүүдэй хэрэгцээ хангадаг түсхай һалбаринуудай бии болохо нүлөөлнэ. Жэшээнь, суднануудые, харгын барилгада хэрэглэгдэхэ машинануудые, түмэр замай вагонуудые, промышленна холбоо барилгануудые бүтээхэ гэхэ мэтэ түсхай шэнэ һалбаринууд тиимэ нэгэдэлдэ хабаадаһанай ашаар Польшодо мүндэлөө.

Уласхоорондын оршом соо ажалаа социалис ёһоор хубаарилан бүтээлгэдэ хабаадалга хүдэлмэриин хүсэ ба материальна нөөсые хэмнэхэ бэһаг болгожо, тарамдуулгүй, түсхай мэргэжэлтэй шухала һалбарида хамтадхан хэрэглэхэ арга олгоно.

ЭРХИМ ЖЭШЭЭ

СОФИ. Кремиковско металлургическа комбинат — социалис ёһоной экономическа нэгэдэлэй эрхим жэшээ болоно гэжэ комбинадай директорэй орлогшо Б. Терзиев ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. — Предприятиин проект зохёохо, тэрэниие бариха, түхеэрэмжэнүүдыень хабсаргаха, тааруулха гэхэ мэтэ бүхэдэдэ — Болгарида СССР-эй үзүүлдэг туһаламжын манай оронуудай хоорондохи хани барисаанай ашаг үрэ болоно. Түрүүшээр бүхы шухала хүдэлмэри совет мэргэжэлтэдээр бүтээгдэдэг байгаа һаа, харин мүнөө СССР НРБ хоёрой эмхинүүдэй хоорондо нягта хамиглаата нэгэдэл байгуулагданхай.

Манай комбинадай продукци мүнөө аха дүү олон оронуудта эльгээгдэнэ. Эдэмнай нэгэдэлэй хүсөөр бүтээгдэһэн продукци болоно. Кремиковско комбинат гурбан талын нэгэдэлдэ хабаадана. Жэшээлхэдэ, Советскэ Союз, Румыниин хүдэр элбэгээр хэрэгтэй зүйлнүүдые эльгээдэг. Эдэнь тэнд эдэнүүд болгогдоһоной һүүлээр манай комбинадта эльгээгдэжэ, дабтагдамал сан түмэр болодог. Бэлэн болоһон продукциин удаа тэдэнь СССР-тэ, бусад оронуудта эльгээгдэнэ.

Зүйдхэгүй тагнагдамал сортонуудые бүтээлгэ талаарниие СССР-эй, Болгариин ба Польшын хоорондо тиимэ холбоон тогтоогдонхой.

ХАНИ НҮХЭДЭЙ АХА ДҮҮГЭН ТУҺАЛАМЖА

УЛААН-БААТАР. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада Монголой хүдөө ба олон хөнгэн промышленностиин бүхы продукциин хэмжээн 1,6 дахин, хилэн сайн гадаада худалдаалга нэмээ. Энэ һалбариин хурдан түргэн хүгжэлтэ — манай хүдэлмэришэдэй шударгы бэрхээр ажаллаһанай үрэ дүн байхаһаа гадна, Советскэ Союзтай, Чехословаки, Польшо, Венгри, ГДР, Болгаритай МНР-эй байгуулһан нягта хани барисаанай ашаг үрэ мүн гэжэ МНР-эй хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин министр П. Дамдин ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

СССР-тэй, СЭВ-тэй гэшүүн бусад аха дүү оронуудтай байгуулһан ашаг үрэтэ түгээс харилсаа холбооной шухала туйлалтань — национальна кадрнуудые бэлдэлгэ болоно. Мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд мүнөө һалбариин предприятинуудта амжалтатайгаар хүдэлжэ байна.

(ТАСС).

Тата хотын предприятида нэхэгдэһэн хибэсэй зүйлнүүд ямарханшье гэрые гоёохо. Хибэсэй энэ фабрика Венгридэ эгээл түрүүлэн 1875 ондо байгуулагдаһан юм. Мүнөө эндэ 1200 хүн хүдэлнэ. Зуун жэлэй саада тээ эндэ оройдоол 10—12 хүн хүдэлдэг һэн. Энэ жэлдэ фабрика 940 мянган дүрбэлжэн метр хибэс нэхэн гаргаха түсэбтэй юм.

МТИ — ТАСС-ай фото.

МЮНХЕН—72-ҺОО МОНРЕАЛЬ—76 ХҮРЭТЭР

montreal76

Манай спортсменүүд Олимпиин алтан шангуудые 1952 оной июлиин 20-до түрүүшынхеэ абаа һэн. Диск шэдэгшэ Н. Пономарева-Ромашкова совет спортын түүхэдэ түрүүлэн, Хельсинкидэхи наадануудай үеэр Олимпиин чемпионка болоо бэлэй. Тиихэдэ СССР-эй спортсменүүд 71 медальда хүртэһэн байна. Совет спортсменүүд Олимпиин наадануудһаа хамта дээрээ 211 алтан, 183 мүнгэн, 169 бронзо медальнуудта хүртэһэн юм. Спортымнай 290 түлөөлэгшэд Олимпиин наадануудай чемпионой нэрэ зэргэтэй.

Монреальдахи наадануудта манай 500-гаад спортсмен хабаадана. Энэ команда Мюнхендэхи командаһаа наһананнгаа талаар залуу. Хэрбээ дүрбэн жэлэй урда тээ СССР-эй спортсменүүдэй 209-ниинь 25-һаа доогуур наһатай байбал, мүнөөнэй командын 269-ниинь 25 хүрэхэгүй наһатайшуул, тэрэшэлэн 70 спортсмен 20 наһа үшөө гүйсөөдүй хүнүүд.

Командын тон залуунь — Ленинск-Кузнецк хотын гимнастка Мария Филатова болоно. Гимнасткануудай юрэнхы программа дүүргэжэ байһан үдэр—июлиин 19-дэ Мария Филатова 15-тай болоо. 49 наһатай моришо Иван Калита — командын тон ехэ дүршэлтэй спортсмен, Олимпиин наадануудта табадахяа ошоо. Мүн хүнгэн атлет Владимир Голубничий эндэхи наадануудта бэһал табадахяа хабаадажа байнхай. Наадан бүхэнһөө медальнуудые абаһан байха юм. Энэ спортсмен хоёр алтан, нэгэ мүнгэн, нэгэ бронзо медальда хүртэһэн байна.

Манай командада бүхы союзна республикануудай түлөөлэгшэд бии. Боксёр В Рыбаков, уһа руу һүрэгшэ И. Калинина, һэлмээр фехтовани хэгшэ В. Никонова — РСФСР-һээ, һур харбагша З. Рустамова — Таджикистанһаа, велосипедист А. Пиккуус—Эстониһоо, гимнастка Н. Ким — Казахстанһаа, академическэ һэлюуршэ Г. Рамошкене—Литваһаа, баскетболисткануud У. Семенова ба Т. Даунеке — Латвиһаа, ватерполист А. Баркалов — Украинын түлөөлэгшэ, гимнастка О. Корбут —Белоруссиһаа, хүнгэн атлет В. Санеев — Грузиин ССР-һээ, боксер Р. Рискиев — Узбегэй ССР-һээ гэхэ мэтэ. Олимпиин командын бүридэлдэ спортын зуу гаран габьяата мастернууд. Иимэ нэрэ зэргэ гансал Европын, дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй, Олимпиин наадануудай чемпионуудта олгогдодог юм.

Манай олимпиецүүд гансашье спортоор суурхадаг бэшэ. Тэдэнэй дунда научна хэдэн хүдэлмэрилэгшэд бии. Тэдэ хэд бэ гэбэл: А. Бондарчук, Е. Петушкова, В. Борзов, А. Корнелюк, Т. Казанкина, Я. Лусис, В Санеев гэгшэд болоно. Инженернүүд, багшанар, журналистнар, хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд, экономистнууд, врачнар, технигүүд медицинскэ сестра, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ, агроном, шэмэглэл гоёолто бүтээдэг уран дархан тэдэнэй дунда бии. Гэхэтэй хамта командын хахадынь шахуу — студентнэр болон һурагшад.

Совет команда Олимпиин XXI наадануудай программын нэгэл зүйлһөө — ногоон дээрэ наададаг хоккейһээ бэшэндэнь хабаадажа байна.

Ростислав ОРЛОВ.
(АПН).

Сахалин олтирогой Холмск хотын һургуулиин һурагшад «Воднин» гэжэ һайн дуранай спортивна бүлгэмэй хүүгэдэй һургуулида ябажа, далбагата онгосоор тамарха һорилгонуудые хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ээлжээтэ һорилго дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ОЛИМПИИН НААДАН- ДЭЭРЭҺЭЭ

МОНРЕАЛЬ. Олимпиин зунай наадanай хотоһоо 40-өөд километрэй оршондо пистоледээр сагаалса буудагшадай дунда шанга тулалдаан болобо. Эндэ ГДР-эй мэргэн буудагшадай команда эрхимлэбэ. Оройдохоноо 21 наһатай Уве Поттен гэгшэ пистоледээр 60 дахин буудахадаа, дүн хамта 573 очко абажа, дэлхэйн болон Олимпиин наадanай шэнэ рекорд тогтообо. Командынь нүгөөдэ гэшүүн Лейпциг хотын студент Харальд Фолльмар 567 очко абахадаа, мүнгэн медальда хүртэһэн байна. Бронзо медальда Австриин Рудольф Доллингер хүртөө. Тэрэ 562 очко абаһан байба. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан манай ороной түлөөлэгшэ, Мехикодо үнгэргэгдэһэн Олимпиин наадanай чемпион Григорий Косых бираагүй. Тэрэ дүн хамта 559 очко абажа, долоодохи һуури эзэлбэ.

МОРИ УРИЛДААГААР табан зүйлэй мүрысөөнэй түрүүшын наадан эхилээ. Эндэ Совет ороной спортсменүүд —1972 ондо Олимпиин наадanай чемпион болоһон, 1968 ондо Олимпиин наадanай мүнгэн медальда хүртэһэн, дэлхэйн хэдэн удаа чемпион Павел Леднев, 1972 ондо Олимпиин наадanай, дэлхэйн дүрбэ удаа чемпион Борис Онищенко, СССР-эй арадуудай спартакиадада хабаадаһан залуу спортсмен Борис Мосолов гэгшэд хабаадана.

Мүрысөөндэ хабаадаһан спортсмен бүхэн Канадын моридые абажа арбан табан янза бүриин бэрхэшээлнүүдые дабаха байна. Мүнөөдөө манай спортсменүүд — Онищенко 1068, Мосолов—1036, Леднев 1032 очко ябаад ябана. Түрүүшын үдэрэй дүн гаргахада, Совет ороной команда 3136 очкотой болобо, харин Швеци, Франци, Англи, Италиин болон бусад оронуудай командануud СССР-эй спортсменүүдһээ хэдэн очкогоор үлэжэ ябана.

БАСКЕТБОЛООР эхилһэн наадanда Канадын спортсменүүд Японой командые 104:76 тоотойгоор шүүгээ. Куба—Австри 111:89, Югослави — Пуэрто-Рико — 84:43. США — Итали — 106:86 тоотойгоор шүүһэн байна. Манай ороной спортсменүүд Мексикын командые 120:77 тоотойгоор шүүгээ. Эндэ командын гэшүүд А. Белов, Арзамасков, С. Белов, Коркия, Ткаченко гэгшэд шадамар бэрхээр наадажа, командадаа олон очко асарһан байна.

СОВЕТ БОКСЕРНУУД наадanай түрүүшын үдэр һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа шадаа. Тиин дунда зэргын шэгнүүртэй, Европын чемпион В. Лимасов Шэнэ Зеландиин боксер Р. Колли гэгшые гурба дахин нокдаунда оруулжа байгаад шүүжэ гараа. Хоёрдохи дунда зэргын шэгнүүртэ гараһан В. Рачков Финляндиин К. Марьямаа гэгшые хоёр удаа нокдаунда оруулаа.

ТАМАРАЛГААР урилдаанда ГДР-эй суглуулагдамал командын эхэнэрнүүд эрхимлэжэ. Олимпиин наадanай алтан медальда хүртөө. США-гай спортсменүүд мүнгэн, Канадын команда бронзо медальнуудта хүртэһэн байна. Манай команда дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

ХҮНДЭ АТЛЕТИКЭЭР үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ СССР-эй штангист Александр Воронин бусадһаа түрүүлэн алтан медальда хүртэбэ. Кемерово хотын азотно-тукова заводой слесарь-хабсаргагша Воронин эгээл хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо шалгаржа, дүн хамта 242,5 килограмм үргэхэдөө, Олимпиин наадanай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ бшуу. Венгриин Дьердь Кесеги, Иранай Мохаммед Нассири (237,5, 235 килограмм) гэгшэд мүнгэн, бронзо медальнуудта хүртөө.

МЭРГЭН БУУДАЛГА. Хэбтээд бага аматай буугаар мүрысэгшэдэй дундаһаа ФРГ-гэй спортсмен Карл-Хайнц Смицек гэгшэ 599 очко абажа, Олимпиин наадanай алтан медальда хүртэбэ. ФРГ-гэй нүгөөдэ түлөөлэгшэ Ульрих Линд 597 очкотойгоор мүнгэн медаль абаба Манай ороной түлөөлэгшэ Геннадий Лущиков гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медальда хүртэһэн байна. Тэрэ эрхимлэгшэдһээ 4—2 очкогоор гээгдэһэн байба.

ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ дунда 100 метрэй зайда тамаралгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда ГДР-эй Корнелия Эндер, Петра Праймер гэгшэд 55,65—56,41 секунда соо гаталжа, түрүүшын хоёр һуури эзэлбэ. Нидерландын Энит Бригита гэгшэ зайгаа 56,65 секунда соо гаталхадаа бронзо медальда хүртөө. Эрэшүүлэй дунда нюрган дээрээ 100 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда США-гай түлөөлэгшэд Джон Набер, Петер Рокка гэгшэд алтан, мүнгэн медальнуудта хүртөө. ГДР-эй Роланд Маттес гурбадахи һуурида гараба.

Эхэнэрнүүдэй дунда 200 метрэй зайда баттерфляйгаар үнгэргэгдэһэн урилдаанда ГДР-эй түлөөлэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлжэ шадаба. Эдэнэр зайгаа 2.11,41—2.12,50 — 2.12,86 секунда соо гаталһан байна. Манай ороной түлөөлэгшэд Тамара Шелофастова, Наталья Попова эрхимлэгшэдһээ гурбаһаа үлүү секундаар хожомдожо ерэхэдээ, 7—8-дахи һууринуудые эзэлбэ.

Мүн энэ зайда урилдаһан эрэшүүлэй дундаһаа США-гай спортсменүүд Брюс Ферниcс, Набер, Джим Монтгомери гурбан эрхимлээ. Эдэнэр зайгаа 1.50,29; 1.50,50; 1.50,58 секунда соо гаталһан байба. Түрүүлэн ерэһэн Брюс Ферниcс гэгшэ дэлхэйн болон Олимпиин наадanай шэнэ рекорд тогтооһон байна. СССР-эй түлөөлэгшэ Андрей Крылов зайгаа 1.50,73 секунда соо гаталжа, Европын рекорд тогтообошье, дүрбэдэхи һуури эзэлхэ баатан болобо.

ГИМНАСТИКА. СССР-эй суглуулагдамал командын түлөөлэгшэд Людмила Турищева, Ольга Корбут, Нэлли Ким, Эльвира Саади, Светлана Дроздова, Мария Филатова гэгшэд эрхим амжалта туйлажа, командаараа түрүү һуури эзэлбэ. Манай командын басагад дүн хамта 390,35 балл абаһан байна. 387,15 баллтай болоһон Румынын команда хоёрдохи, ГДР-эй спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлээ.

Хүндэ атлетикээр үнгэргэгдэһэн хоёрдохи үдэрэй мүрысөөндэ (хүнгэншэг шэгнүүртэй) Болгариин Нораир Нурикян гэгшэ 262,5 килограмм үргэжэ, дэлхэйн рекорд тогтоожошье, Олимпиин наадanай алтан медальда хүртэбэ. Польшын, Японой спортсменүүд Гжегож Чиура, Кенкаши Эндо гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

ФУТБОЛООР Олимпиин наадanай түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөндэ түрүүшын уулзалганууд болобо. Урдахи Олимпиин наадanда илажа гараһан Польшын команда Кубын футболистнуудтай 0:0 тоотойгоор тэнсэбэ. ГДР-эй, Бразилиин командануудай наадан мүн лэ тэнсэлгээр дүүрээ. Манай суглуулагдамал командын футболистнууд Канадын командые 2:1 тоотойгоор шүүһэн байна.

Олимпиин наадanай стадион дээрэ үнгэргэгдэһэн түрүүшынгээ уулзалгада СССР-эй суглуулагдамал командын добтологшо Владимир Онищенко хоёр бүмбэгэ сохижо оруулһан байна.

ТАСС.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ПРАГА. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство СЭВ-эй XXX сессиин дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Социалис экономическа интеграциин комплексно Программые бэелүүлхэдээ экономическа болон эрдэмтехникын талаар хани холбоондоо СЭВ-эй гэшүүн оронууд 1971—1975 онуудта ехэхэн үрэ дүнгүүдые туйлаба гэһэн үндэр сэгнэлтэ эндэ үгтөө гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум, ЧССР-эй правительство СЭВ-эй XXX сессиин дүнгүүдые һайшаагаад, Чехословакиин экономико тушаа сессиин дүнгүүдһээ уламжалан гараһан шухала хэмжээнүүдые абаһан байна.

ЖЕНЕВЭ. Швейцариин ажалай партиин Центральна Комитедэй секретарь А. Маньен уласхоорондын оршондо коммунистнуудай һаналаа нэгэдэлгын шухала удха шанартай байһые тэмдэглээ. Европын коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай конференци дээрэ энэ һанал нэгэдэлгэ элихэнээр харагдаһан байна.

КОНАКРИ. Гвинейн демократическа партиин (ДПГ) дээдын орган байһан революциин национальна Советэй (НСР) сесси Гвинейн ниислэлдэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Энэ хадаа партийна съезднүүдэй хоорондохи үе соо үнгэргэгдэдэг сесси мүн болоно.

Сессидэ хабаадагшад орон доторoo социально-экономическа үндэһэн хубилалтануудые бэелүүлхэ талаар ДПГ-гэй болон республикын правительствын ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдые согсолоод, экономикые, тон түрүүндэ хүдөө ажахые дэбжээхэ талаар үргэн ехэ программа хараалба.

АДДИС-АБЕБЭ

ХУБИЛАЛТЫН ПРОГРАММА

ТАСС

Социалис гол ёһонуудта үндэһэлһэн общественые байгуулгын зам дээрэ оронойнгоо үмэнэ байһан ореэ хүшэр асуудалнуудые имагтал шиидхэжэ болоно гээд Эфиопи тоолоно. Эфиопиин саг зуурын сэрэгэй захиргаанай Советэй (ВВАС) эндэ тунхаглаһан мэдүүлгэ соо энээн тухай хэлэгдэнэ.

ВВАС-ай зохёоһон национальна демократическа революциин программа болбол ороной түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, үргэн нийтэ ажалшан арадай политическэ организаци эмхидхэхэ, хүниие хүнэй мүлжэдэггүй общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ нэгэн нийтэ фронт байгуулха гэһэн зорилготой юм гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Энэ программа үргэн нийтэ ажалшадай зүгһөө бүри мүһэн дэмжэгдэнэ гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Эндэ нэгэ доро хархис хүсэнүүд контрреволюционно этэгээдүүд улам ехээр эсэргүүсэлтэ үзүүлэн, революционно дэбжэлтэдэ һаад хэхые оролдоно, хорото һүйдхэл, үгэсөө эмхидхэнэ.

Гүрэнэй урбалта хэхые һэдэһэн бүлэгүүдые, контрреволюционно үгэсөө үүдхэгшэдые элишэлһэн тухай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Эдэ хорото этэгээдүүд балшыса баригдаад, сэрэгэй трибуналай сүүдээр саазалагдахаар шиидхэгдэжэ, буудан алагдаһан байгаа гээд документ соо заагдана. Үрдань ВВАС-ай политическэ комитедэй түрүүлэгшэ байһан Сисай Хабте, Эритрей провинциин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командалагша байһан Гетачу Надеу гэгшэд мүн экономическа хорото һүйдхэлдэ хабаадаһан, гүрэнэй урбалта хэхые хүсэһэн бусад хүнүүд саазалагдагшадай тоодо ороно.

Эфиопи болбол Чилиин түүхэһээ хэшээл абаха уялгатай гээд саашадаа документ соо хэлэгдэнэ.

Ороной түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй зэргээ нягтаруулан хархисуудта харюугай шанга сохилто үгэдэг байхыень ВВАС-ай мэдүүлгын түгэсхэлдэ урялагдана. Имагтал түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй дүүрэн бата нэгэдэлтэй байгаал һаа, революциие илалтадань хүргэжэ болохо юм гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

БЕЙРУТ

СЭРЭГЭЙ ЯБУУЛГАНУУД ТҮРГЭДЭНЭ

ТАСС

Эндэхи байдалые политическэ талаарнь гуримшуулгын хэрэгтэ дабшалтын болоогүй байһан сагта сэрэгэй ябуулганууд бүри түргэдэжэ байһан хэбэртэй.

Бейрудтэхи палестин бодхуулнуудай Телль-Заатар гэдэг лагериие хамгаалагшад бүлюу хүсэтэй дайсанай зүгһөө хэгдэһэн 60-дахи ехэ добтолгые гэдэргэ сохибо. Дайсан болбол һүүлэй 26 хоногой туршада энэ лагериие эзэлэн усадхаха гэһэн һэдэлгэ хэжэ байна. Баруунай үзэлтэйшүүл Телль-Заатар гэжэ лагериие артиллери, миномедуудаар. ракетэнүүдээр зэрлиг муухайгаар буудаһанай һүүлдэ ээлжээтэ добтолгодо ороһон байха юм.

Ливанай хойто зүгтэхи Триполи город шадар мүн лэ шанга тулалдаанууд болоно. Баруунай үзэлтэй христиан шажантанай отрядууд урда зүгһөөнь городто дүтэлжэ шадаа. Энэ городые национально - патриотическа хүсэнүүд эзэлжэ байгаа юм. Бейрудэй газетэнүүдэй мэдээсэлэй ёһоор, Ливанда байһан Сириин сэрэгүүд палестинынхидэй Нахр Аль-Баоид гэжэ лагерьта добтолжо үргэлжэлһөөр. Триполи городһоо хойгуур оршодог энэ лагериие тэдэнэр артиллереэр буудана. Софар город шадарта Сириин сэрэгүүд байдалаа бэхилнэ гээд «Орьян-Жур» гэжэ хэблэл бэшэнэ.

НЬЮ ЙОРК

Мүнгөөр мэхэлхэ һанаатай

ТАСС

Миссури штадһаа США-гай конгрессэй сенадта һунгагдаха кампани Джерри Литтон өөрсэ янзаар ябуулна. Һунгагшадай дунда хүндэтэй болохо һэдэлгэ гаргадаг бусад кандидадууд шэнгеэр штадай городуудта аяншалнагүй, үдэр бүри хэдэн мянган хүнэй гарнуудыс бариһагүй. Литтонэй бүхы хэрэгые мүнгэн лэ шиидхэнэ.

Литтон — малай наймаа хэдэг ехэ промышленник, миллионер юм. Тэрэнэй өөрынь хэлэһэнэй ёһоор, һунгалтын урда тээхи кампаниин үеэр хэдэн зуугаад мянган доллар гаргахада, барагтай байна. Тииһээ титэрээ США-гай Верховно сүүдэй байгша оной январьда гаргаһан шиидхэбэринь һунгалтын кампаниин үедэ кандидадай «өөрөө» гаргашалха мүнгэнэй хэмжээе хизаарлаһан хуули доторхи эрилтые болюулжархёо.

Верховно сүүдэй тэрэ шиидхэбэри США-гай конгресстэ гү, али нютагуудай хуули гаргадаг зургаануудта һунгагдахын тула дуран соогоо мүнгэ гаргашалха арга баяшуулда олгоо.

НЬЮ ЙОРК

Дахинаа урагшагүйдэбэ

ТАСС

«Американ индейцүүдэн хүдэлөөнэй» хүтэлбэрилэгшэдые болон эдэбхитэдые ямаршье аргаар хэһээхэ энэ эмхиие усадхаха гэһэн американ засагаархидан һэдэлгэнүүд дахинаа урагшагүйдэбэ. Энэ «хүдэлөөнэй» гэшүүд байһан Даррела Батлер, Роберт Губидо гэгшэдтэ «эсэргүү бэлдэгдэһэн хэрэг» Айова штадай Сидар-Рапидс городой сүүд дээрэ урагшагүйдэн һалаба. Һара хахадай туршада мүрдэлгэ хэһэнэй эсэстэ присяжна заседательнууд сүүдлэгдэхээ байһан эдэ хүнүүдые аршалан зүбтүүлбэ. Тиихэдээ «ФБР-эй агентнүүдые алаха һанаатай байгаа» гэһэн гэмнэлгэ ямаршье үндэһэгүй гээд буруушаагдаа.

ЛИМЭ

ПЕРУГАЙ ПРОФЦЕНТРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАС[С]

Перугай хүдэлмэри[...] ангиин томо профцентр [...] һан Перугай ажалшадай [...] гэдэ нийтын конфедер[...] (ВКТП) мэдүүлгэ гу[...] хадаа, ВКТП-гэй генера[...] секретарь байһан, Перу[...] Компартиин ЦК-гай пол[...] комисиин гэшүүн Гус[...] Эспиносые засагаархид[...] тушаан абаһан ушар[...] шүүмжэлнэ.

ВКТП-гэй хүтэлбэрил[...] байһан энэ хүниие саг [...] сүлөөдэ табиха ёһотой [...] эрилтэ энэ мэдүүлгэ до[...] бии. ВКТП-е долоон жэ[...] туршада нүхэр Г. Эспин[...] хүтэлбэрилһэн байха [...] Энэ бүхы үе соо профце[...] революционно дэбжэл[...] зорилгые, оронойнгоо аж[...] шан арадай аша туһые [...] жалтатайгаар аршалан х[...] гаалдаг байгаа. Тиигэд [...] рэнэй хүтэлбэрилэгшэ ямар[...] шье үндэһэ баримтагүй[...] тушаан абтаад байна. [...] ниие сүлөөдэ гаргуулха [...] той гээд мэдүүлгэ дото[...] тэмдэглэгдэнэ.

ВКТП-гэй бүридэл[...] ородог Перугай гэгээрэл[...] хүдэлмэрилэгшэдэй наци[...] нальна федераци мүн лэ [...] Эспиносые энэ дары сүлө[...] дэ табигты гэһэн эрил[...] хэнэ.

ЛОНДОН

Хитадтахи засагай түлөө тэмсэл тухай „Гардиан" хэблэл иигэжэ бэшэнэ

ТАСС

«Гардиан» газетэ Пекиндэхи засагай түлөө тэмсэл тухай статья хэблэбэ. Дэн Сяо-Пин тушаа һаяхан болоһон ушар хэрэгүүд мүнөө үшөө дахин дабтагдана гээд газетэ бэшэнэ. Мао олонитэдэ үзэгдэхээ болиһон гэхэ гү, али тэрэниие телевизионно дамжуулгануудта харуулхаяа болиһон гээшэ. Тиимэһээ тэрэнэй бэеын элүүр энхэ муудаһан байгаа хаш. Энээнһээ уламжалан, Пекиндэ засаг түрын түлөө тэмсэл үшөө ехээр дэлгэрхэ аабза гээд тухайлагдаа һэн.

Энэ тэмсэлдэ хабаададаг бүлэгүүд — «радикалнууд», «дараа хэбэртэйшүүл» мэхээ гаргана. Маогой хабаадалсахаяа болиһоной нүүлээр бүри шангаар добтолжо эхилхын тула тэдэнэр мэхээ гаргана хаш. Эдэнэр засаг түрые һайса гартаа абахын тула элдэб эсын ябуулга хэнэ. Жэшээнь, радикалнууд «ополчени» гэдэгые (миньбинүүдые) өөрын арми болгохые һэдэһэн байна.

Эндэ нүлөө ехэтэй гурбадахи түб хүсэн гэхэ гү, али сэрэгэйхид бии гэжэ «Гардиан» газетэ бэшэнэ. Хэрбээ политическэ тэмсэлэй али олон талануудые дэмжэхэ талаар дотор таладанъ гүн гүнзэгы арсалдаануудай болоогүй һаа, тэдэнэр Маогой һүүлээр саг зуурын засаг түрэ бүридүүлхэ талаар үлэмжэ һайн байдалтай байна.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

Индекс 670000, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, телефоны: редактора—2-54-54, приёмная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретаря—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-32, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ— 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Малай бэлшээридэ — маша ехэ анхарал» — суглуулбари. «Тэжээл бэлэдхэлгэ— габшагай ажал»—суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Ажалаар хүмүүжүүлгэ» гэжэ Г. Балдуевай статья. «Түрэл орон доторнай» — суглуулбари. «Хэзээ дүүргэгдэхэ барилга гээшэб?» — Д. Колмаковой статья. «Электрын элшэ хүсэ алмаха талаар конкурс» — Е. Касьянковой корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Дуунай далинууд» — Ч. Гомбоиной статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Спортын һонин. ТАСС-ай материалнууд.

СЭИХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.15—«Горнистнар, дохёогоо үгыт!». 12.00—Шэнэ һонин. 12.10—«Мальчик со шпагой» 3-дахи сери). 12.45—РСФСР-эй арадай артистка Зари Долуханова дуулана. 13.30 — «Эжын һургуули». 14.00—**«XXI зунай Олимпиин наадан.** 16.00—Забһарлалга. 16.10 — «9-дэхи студи». 17.15—«Неждановагай гудамжада». 18.00—«Время». 18.30—«СССР-эй арадуудай дуун ба хатар». 19.00—**«XXI зунай Олимпиин наадан».**

Улаан-Үдэ. 21.00 — «КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө».

«Орбита». 21.40—«9-дэхи студи». 22.45—И. С. Тургенев. «Возвращение»—телевизионно зүжэг. 24.00—«Время». 00.30—**«XXI зунай Олимпиин наадан».** 02.30—«Спортлото».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.40 — «Угрюм-река» (2-дохи сери).

«Орбита». 21.00—Шэнэ һонин.

ДАЛДА НЮУСАГҮЙГӨӨР...

(Байгша оной сентябрь соо хоккейгээр Канадада болохо мүрысөөн тухай ТАСС-ай спортивна шэнжэлэгшэ, СССР-эй габьяата тренер Анатолий Тарасов хөөрэнэ).

Тус мүрысөөндэ онсо анхарал хандуулагдана. Тэрээндэ хабаадаха командануудай бүридэлдэ орохо хоккеистнүүдэй нэрэнүүд мүнөө эли болоод байна ха юм. Тиимэһээ иимэ хүндэтэй мүрысөөндэ хабаадагшад ямар зорилготой байһанаа нюунагүй. Шадаал һаа һайн һуури эзэлхые оролдохо болоно.

Энээнһээ уламжалан нэгэ онсо юумэн тухай тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хоккейн түүхэдэ анха түрүүшынхиеэ һула командануud үгы байхань гээшэ. Хоккейдэ дуратайшуулай үнинэй хүлеэһэн һанал гүйсэхэнь. Дэлхэйн эгээл эрхим спортсменүүд нүхэд ёһоной бэшэ мүрысөөндэ уулзахань ха юм.

Би тренер хүн хадаа команда бүхэнэй спортивна арга боломжо тухай хэлэхэ дуратай байха һэм. Тиимэһээ ондоо командануудай календарна түсэб бэшэ, харин бэлэдхэлэй хүдэлмэриин түсэб, мүн мүрысөөндэ хабаадалсаха командануудай тренернүүдэй һанамжа, тэдэнэрэй арга боломжо намда һонирхолтой байһаниинь элитэ. Энэ хадаа хараадаа абаха гол юумэмни болоно.

Мүнөө гол түлэб канадецууд болон шведүүд тухай һанамжаяа хэлэхэ һанаатай байнаб.

Канадада болохо мүрысөөнэй эхилхэһээ һараар урид канадецууд, американецуудһаа гадна, шведүүдшье бэлэдхэлээ эхилхэ. Эндэ нэгэ онсо илгаан бии. Юуб гэхэдэ, эдэ командануud гол түлэб бэе махабадай, технико-тактическа бэлэдхэлдэ горитой анхаралаа хандуулдаг. Гэхэ зуура, спортсмен бүхэнэй өөрынь бэлэдхэл өөһэдтэнь даалгагдана. Канадын, США-гай командануудай бүридэлдэ дүй дүршэл ехэтэй хоккеистнүүд ороно бшуу.

Минии һанахада энэ мүрысөөн алишье талаһаа һонирхолтой байха. Тиихэдээ гансал мүнөө хэн булюуб гэһэн асуудалда харюусаха бэшэ, мүн хоккейн хүгжэлтын саашанхи замуудые тодорхойлхо ёһотой.

Шведүүдые абаад харая (Эндэ хэлэгдэхэ һанамжанууд зарим талаараа финнүүдтэшье хабаатай). Хоккейн хоёр түхэл маяг, шэнжэ шанар нэгэдэнхэй гэжэ тус командын наадахые хараад байхадаа хэлэхээр. Теэд энэ нэгэдэлынь юрэл зүндөө хүсэлдэхэ гү, али тренернүүд энээндэ уран шадамараар хандажа, тон һонирхолтой хоккей манда харуулхые оролдохо гү? Болохоёо байһан мүрысөөн энэ асуудалда харюусаха. Тиимэһээ канадец Харрисые шведүүдэй юундэ хоёрдохиёо урилһыень багсааха тэдыгээр хизаарлаха болонобди.

Харрис Швециин суглуулагдамал командын тренер байһан юм. Удаа тээнь 1972, 1974 онуудта манай хоккеистнүүдтэй уулзаһан Канадын командые хүтэлбэрилөө һэн. Мүнөө дахинаа шведүүдтэ туһалхань. Шведүүд канад хоккейн нүлөөе командынгаа наадanда хэрэглэхэ һанаатайгаар Харрисые уряа. Тиихэдээ Швециин команда урданайхидаал адляар наадахагүй ха гээд багсаамаар. Жэшээлхэдэ, добтолгын эсэстэ, хамгаалгын эхиндэ канадецуудай хэрэглэдэг аргануудые хэрэглэхэ байха.

Швециин мэдээжэ тренер Арне Стрембергтэй нэгэтэ арсалдаһамни һанагдана. Энэ ороной хоккеистнүүдэй профессионалнуудан дунда болоһон ушар тиихэдэ манай анхарал татаһан юм. Мүнгэнэй хойноһоо океанай саана олон спортсменүүдэй ошолго швед хоккейдэл ашатай туһатай байха гэжэ Арне Стремберг хэлээ һэн. Харин би тад ондоо һанамжатай байгааб. Мүнөөшье тиигэжэ һананаб. Бидэнэрэй хэн нэгэн буруу байгаа бэзэ. Теэд, хэмнай хаб...

Канадецууд одоошье «ухаа орожо», дэлхэйн хоккейдэ болоһон хубилалтануудые хараадаа абаха баатай болобо хаш. Олон жэлдэ таһаранги байһанһаань боложо, тэдэнэрэй нэрэ хүндэ горитойгоор унаа. Тиигэбэшье сентябриин мүрысөөн энэ ушарые гансата «сагааруулха» гэхын аргагүй ааб даа. Гэхэтэй хамта Канадын хоккейн зарим ударидагшад энэ һанамжые буруушаажа болохо. Зүгөөр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэл, Олимпиин наадануудтал дэлхэйн эрхим команда тодоруулагдадаг ха юм.

Манай ороной спортивна олонинтэ мүнөөнэй мүрысөөнүүдтэ Канадын национальна командын хабаададаг болохые үнинэй хүлеэһээр. Тиимэһээ сентябрьда болохо мүрысөөндэ профессиональна хоккейн бүхы эрхим спортсменүүдэй хабаадалсаха байһаниинь бидэнэрые баясуулна. Зүгөөр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Венэдэ болохо мүрысөөндэ тэдэнэр хабаадалсаха гээшэ гү.

НХЛ ба ВХА-гай хүтэлбэрилэгшэд чемпионадайнгаа календариие һэлгээ гэжэ бабалай дуулданагүй. Юуб гэхэдэ, Венын чемпионадай болохо байхада, Стэнлиин кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн түлэг дундаа ябажа байха бшуу. Магад сентябрьда канадецууд һайнаар наадажа һанаагаа амараад, Венэдэ болохо мүрысөөндэ ахирхан командаяа эльгээжэ болохо гү?

Энээнһээ уламжалан, юун гэжэ хэлэлтэйб? Бүхы дэлхэйн чемпионадуудта Америкэ, Европо түбинүүдэй эрхим командануud заал һаа хабаадалсаха ёһотой. Спортдо дуратайшуулые голхоруулхаяа болихо саг ерээл. Мүн хоккейн эхи табигшад XX зуун жэлэй тон һонирхолтой наадануудай нэгые хэды болотор һонирхолгүй болгожо байха гээшэб гээд сэхэ хэлэхээр байна.